

λιοστοῦ ἐπτακοστοῦ ἑβδομηχοστοῦ πρώτου¹⁾ ἔτους, ἐνῷ καὶ τὸ ὥμετερον εὐσεβῆς καὶ θεοπρόβλητον ὑπεσημήνατο κράτος τό.

† Μιχαὴλ, ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ πιστὸς βασιλεὺς καὶ αὐτοκράτωρ Φωμαίων, Δούκας Ἀγγελος Κομνηνὸς ὁ Παλαιολόγος τό.

Τοῦτο ἀντεγράφη ἐν Αἰγαίῃ ὑπὸ Κοσμᾶ Δημητριάδου κατὰ συγχυτίαν ἐξ ἀντιγράφων τῆς ἐν Πάτμῳ μονῆς τοῦ ἀγίου Νικάντου τοῦ Θεολόγου, ἡς ὁ ἡγούμενος κύριος Βενιαμίν καὶ ὁ μακαριώτατος Ἀλεξανδρεῖς Θεόφιλος συνῆλθον δι' ὑποθέσεις τῆς αὐτῆς μονῆς πρὸς τὸν τότε κυβερνήτην τῆς Ἑλλάδος, Ἡ. Ἀ. Καποδιστρίαν, τῷ χιλιοστῷ ὀκτακοσιοστῷ εἰκοστῷ ὄγδόῳ ἔτει κατὰ τὸν ἀπρίλιον.

Κοσμᾶς Δημητριάδης.

Edidit Antonius Miliarakes in periodico: Δελτίον τῆς ιστορικῆς καὶ ἔθνολογικῆς ἐταιρείας τῆς Ἑλλάδος. Athenis. 1884. I. p. 650. Documentum est spurium, ex diplomate patmico confectum, de qua re vide observationes in fine voluminis.

VI. 6803—1295, ind. VIII.

Michaël Gabrielopulus, dominus Thessaliae, jurat se observaturum esse pactiones factas cum incolis oppidi Phanarii.

‘Ορκομωτικὸν γράμμα.

† Ἐπει[δὴ ἀπαιτοῦ]σι παντὶ [σθένει οἱ ἀ]ρχοντες Φαναριῶται, μείζονές τε καὶ μικροί, [χοσμικοὶ καὶ] κληρικοί, χρυσοβουλλάτοι καὶ ἐσκουσάτοι, ὅπως πορίσωνται [γράμμα τῆς αὐθεντίας μου . . . ἀν δὲ . . .] εὑρίσκωνται²⁾ ἡ τινες εύρισκοντο στρατιῶται, ἐμμένωσι καὶ ἀποδίδωσι τὴν αὐτὴν στρατιωτικὴν δουλείαν, καὶ οὐχὶ ἀπαιτῶνται εἰς ἑτέραν, οἵγουν εἰς φύλαξιν τζακονικήν. εἴτα οὐ μὴ προσ[οικί]σω Ἀλβανίτας η ἐγὼ η τις ἀπὸ τῶν κληρονομοδιαδόχων εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ αὐτοῦ κάστρου, πάρεξ δον ἔχουν διὰ χρυσοβούλλου καὶ προστάγματος βασιλικοῦ, εἰς δοα κτήματα ἐκράτουν παρὰ τῶν Φαναριωτῶν διὰ προστάγματος βασιλικοῦ, ἀλλ’ οὐδὲ νὰ ἀπαιτήσω τοὺς αὐτοὺς Φαναριώτας ἀπαντας εἰς ταξήδιόν που τότε εἰς χρόνους τρεῖς. μετὰ δὲ τὴν πλήρωσιν τῶν τριῶν χρόνων ίνα δίδωσιν δουλείαν στρατιωτικὴν καὶ οὐχὶ ἑτέραν, οἵγουν τζακονικήν. ώσαύτως καὶ οἱ τοπικοὶ ἀπαντες νὰ δουλέψωσι εἴτε τὸ κάστρον τὸ Φαναρίου καὶ οὐχὶ ἀλλαχοῦ. νὰ κατέχωσι δέ, δοα ἔχουσι εἰς τὴν Δόριτζαν καὶ ἀλλαχοῦ, δοα ἔχουσι διὰ χρυσοβούλλου βασιλικοῦ καὶ γράμματος τοῦ ἐπάρχου. εἴτι δέ, ίνα κατέχωσι καὶ [τὴν]³⁾ σεβασμίαν μονὴν τῆς ὑπεράγγειου μου θεομήτορος οἵγουν τὴν Λυκουρέα καὶ τὴν Μεγάλην Πόρταν [καὶ τὰ]⁴⁾

¹⁾ Sic scribit Miliarakis, apographum habet ἑκατοσχιλιοστοῦ ἑβδομηχοστοῦ ἑβδόμου ἔτους, id est 1198 post Chr. n. ²⁾ εὑρίσκονται H. ³⁾ Supplevimus. ⁴⁾ καὶ τὰ supplevimus.

χτήματα, δσα ἀν ἔχωσι διὰ χρυσοβούλλων καὶ ἑτέρ[ων προσταγμάτων]¹⁾ . . . ἀλλὰ οὐδὲ πηγάνηται τὸ αὐτὸ κάστρον τοῦ Φαναρίου τότε παρά τινος²⁾, ἀλλ’ οὐδὲ φραγγικὴν φύλαξιν νὰ βάλω, ἀλλὰ νὰ κατέχηται παρ’ ἐμοῦ καὶ τῶν χληρονομοδιαδόχων μου. ὡσαύτως οὐδὲν ἔχωσι καὶ ἀπαιτῶνται οἱ τοιοῦτοι Φαναριώται εἰς τινα δόσιν ἥγουν ἀγκαρίσν, φωμοζημίσν, οίνοελαίσν δόσιν, νόμιθρον ή χοιροδεκατείαν ή καστροκτιαίαν ἐν ἑτέρῳ τόπῳ καὶ κάστρῳ, πάρεξ μέντοι κατέχειν ἐξ αὐτῶν τὴν αὐθεντίαν μου τὴν ὄφειλομένην³⁾ αὐτῶν στρατιώτακήν δουλείαν καὶ τὸν⁴⁾ κομέρχιον φόρον, παρθενοφθορίαν καὶ πενταμίδειαν. ἂν δὲ διαβληθῇ τις περὶ ἀπιστίας ή ἀνυποταγῆς, νὰ δικάζηται ἐνώπιον]⁵⁾ ἀπάντων τῶν ἀρχόντων καὶ νὰ παιδέβηται αὐτὸς μόνον, οὐ μή τις [ἄλλος]⁶⁾ πρὸς τὸ πταῖσμα αὐτοῦ, καὶ οὐχὶ ἔτερος ἀπό τὸ γένος αὐτοῦ ή μίοι ή ἀδελφοὶ ή φίλοι αὐτοῦ. Βθεν δικύει η αὐθεντία μου εἰς τὰ [διγια εὐαγγέλια καὶ εἰς τὸν τίμιον καὶ ζωοποίην σταυρόν]⁷⁾, εἰς πάντα [τὰ]⁸⁾ ἀγια, εἰς τὸν Ταξιάρχην τῶν Ἀνω Δυνάμεων τὸν Μιχαὴλ καὶ εἰς τὴν ὑπέραγνον δέσποιναν Θεοτόκον, τὴν κυρίαν ἡμῶν, ἵνα τὰ ἀνισθεν γεγραμμένα κεφάλαια πληρώσω καὶ στέργω, ἐγώ τε καὶ οἱ χληρονομοδιαδόχοι μου, καὶ οὐ μή καταλυθῇ τι ἐξ αὐτῶν τῶν κεφαλαίων παρ’ δλῆς τῆς ζωῆς τῆς ἐμῆς καὶ τῶν χληρονομοδιαδόχων μου, ἀλλὰ κατέχῃ εἰς ἔκαστος Φαναριώτης, διὸν ἂν μέτεοτι δοθῆγαι κτήμα καὶ ὑπόστασις διὰ γράμματός μου εἰς τὴν λ'⁹⁾ γονικότητα αὐτὸς καὶ οἱ αὐτοῦ παῖδες· διὰ γάρ πιστωσιν καὶ ἀσφαλείαν γέγονε τὸ παρὸν ἡμέτερον ὄρκωμοτικὸν γράμμα καὶ παρεδόθη τοῖς περιληφθεῖσι Φαναριώταις κατὰ μῆνα Ιούνιον, ἴνδικτιῶνος [ὸγδόης]¹⁰⁾, σωγ̄ †.

† Μιχαὴλ ὁ Γαβριηλόπουλος †.

*Edidit ex originali, quod conservatur in monasterio Lycaeadae prope manarium,
L. Heuzey, Mission de Macédoine p. 455.*

VII. 6805—1297, mense septembri, [ind. X.]

*Imperator Trapezuntis, Michaēl Comnenus, monasterio Sancti Ioannis Praecursoris
in monte Zabulone, donat vicos exemplios a tributis.*

† Ἐμμανουὴλ, ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ πιστὸς βασιλεὺς καὶ αὐτοχράτωρ πάσης Ἀνατολῆς, ὁ Μέγας Κομνηνός, πᾶσιν, οἵς τὸ παρὸν ἡμῶν ἐπιδείχνυται εὐσεβὲς σιγίλλιον †.

¹⁾ Sequitur hic articulus valde nutilus, qui vix enucleari potest et in quo sermo est de καβαλλαρίω ὄδοιπόρῳ μετὰ τῆς συντροφίας αὐτοῦ Η. ²⁾ τινά Η. ³⁾ ὡφ. Η.

⁴⁾ τὸ Η. ⁵⁾ Supplevimus. οὕτη τις Η. ⁶⁾ Supplevit Η. ⁷⁾ Supplevimus.

⁸⁾ Supplevit Η. ⁹⁾ λι' Η. ¹⁰⁾ Η. supplet δεκάτης. Male.

† Ός ἀγαπητὰ τὰ σκηνώματά σου, κύριε τῶν δυνάμεων, Δαβὶδ δὲ μέγας
 παρὰ θείου καταχαριτώμενος¹⁾ πνεύματος καὶ δέλτῳ πάλαι λατρεύων πίστεως
 χαρμονιῶς διὸ διανοίας ὑψηλῆς τῷ ὑπερουσίᾳ τῶν ἀπόντων περὶ δυσμάς τὴν
 μόνος μόνῳ διαμαρτύρεται θεῷ. ἀγαπητὰ δὲ σκηνώματα τὰ ἐρημικά εἰσι τῶν
 μοναχῶν καταγώγια, ἐν οἷς δέ κύριος τῶν δυνάμεων τῷ ἀօράτῳ καὶ συντακτικῷ
 χαίρει. Βίᾳ, πέπλα τῆς ὥραιότητος αὐτοῦ τὰ ἀγγελικὰ εἰσάπαν ποιούμενος τῶν
 ἀναγκωρητῶν χιτώνα, καὶ τὴν πάνδημον καὶ κοσμοκράτορα περιπεπάχασι τῶν γυ-
 ναικῶν μιαράν, πανλώβητον καὶ πανάθεσμον σαρκοβόρον δψιν, οὐ δέξαιμον τὸν
 προπάτορα διειργασμένη φυγάδα τοῦ παντοκράτορος τῇ ἑαυτῇ βεβήλῳ αἰσχύνῃ
 κατεγραψόντεν, δν γραῦδιον λοιμοῦ τὸν γῆς καὶ θαλάσσης δεσπότην κρύφιον, ἐν
 μαχῷ ἀλογονοῖς βίον αἴθεσμον τῇ σκωληκόβρωτος προξενήσασα τὸν ἑαυτῆς τρόπον
 ἀμαρτεῖν διὰ τὰ πολλὰ προυβεβλημένη. δν δῆτα διὰ τὸ ἰοβόλον εἶναι καὶ
 χρυφισθήσαν δφεα τῇ θείᾳ καὶ θεοκήρυκτος διεσήμηγε θεόπνευστος γραφή. δ δψις
 γάρ τηπάτησέ με καὶ ἔφαγον μέχρι τοῦδε πτερνίζοντα τὸ ἀρρενωπὸν στονάχισμα,
 ὑποσκελίζοντά²⁾ τε καὶ θανατηφορούντα τὸ τῶν θείων καὶ σεμνῶν λογίων ἀγλά-
 ισμα δ. βύθιος καὶ παλαμναῖος πολέμος δ τοῦ διαβόλου ἔρμηνεύς, δ σκώληξ δ
 ἀκοίμητος. διέωσι τοίνυν τῇ βασιλείᾳ μου δόξαν τῷ θεῷ ἐπὶ [τῇ] τοῦ δψεως
 ήτα, τῇ διὰ τῆς τῶν μοναχῶν προταπιουχεῖται πνευματικῆς θείας καὶ Ἱερᾶς φά-
 λαγγος, τῆς ταξίαρχος καὶ πρύτανις δ μέγας τοῦ κυρίου ἔστηκε Πρόδρομος, δ
 φαεινὸς δρύμος τοῦ τὴλου τῆς δικαιούντης, [δ] τὴν τῆς καμήλου δορὰν χαλκοῦν
 οίόν τινα θώρακα τοῦ ἑαυτοῦ θείου καὶ ἀγγελικοῦ σώματος ἀποκρεμανόμενος,
 τὴν ἐκ χειρὸς μάχην τοῦ πονηροῦ καὶ τρισαποστάτου τεχμαῖρομένην διαβόλου, τὸ
 γραφικὸν ἀνακεφαλαιουμένην λόγιον τοῦ παντοκράτορος. ἔχθραν θήσω ἀνὰ μέσον
 σου, ἀνὰ μέσον τοῦ σπέρματός σου καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σπέρματος αὐτῆς. τὸ δὲ
 ἀνὰ μέσον σου καὶ τοῦ σπέρματός σου καὶ τοῦ σπέρματος αὐτῆς, τοῦτό ἐστιν ἀνὰ
 μέσον Χριστοῦ, φησιν, καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σπέρματος Ἀβραὰμ καὶ ἀνὰ μέσον
 σπέρματος τῆς ἐκκλησίας ἔχθραν ἐκθεῖναι τὴν τοῦ διαβόλου, καθ' δν τῇ προδρομικῇ
 ἀντιπαρατάττεται περιπροκάμηλος δορά, τὴν κατὰ τοῦ διαβόλου σημαίνουσα τῶν
 θείων ἀνδρῶν ἀπαυστον μνησικακίζειν, μεθ' τὴν τὴν τῆς δερματίνης ζώνης προσ-
 φναλαν δινοικλούμενος ἴματικωτέραν τε περίδεσιν, τῇ τὴν βασιλίδα τῶν ἀρετῶν
 καὶ συμπεριεκτικὴν ἐβῆλου ἀγάπην, τὴν πάντα μὲν τὰ ἀγαθὰ συνδέουσαν, πάντα
 δὲ τὰ ἐναντία προτροπάδην ἀποδισπομπούσαν, περὶ τῆς δοξασμένα ἐλαλήθη προ-

¹⁾ περὶ θείου κατηχοώμενος D. ²⁾ ὑποσκελίζοντα D. Totus locus inde a verbo
 φυγάδα est valde obscurus, nec plane intelligitur, quid sibi velit falsarius.

λαβών γάρ ὁ θεός τῆς δόξης τῷ πατριάρχῃ καὶ δικαίῳ Νῷε τῆσδε λόγον διέθετο· θήσω μου, φησί, τὸ τόξον τῆς ἱριδος ἐν τῇ νεφέλῃ, ἵριδα αὐτὴν τὴν ἀγάπην ἀποκαλῶν, εἰς τὸν δόλος ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται καὶ ἡ ἐκκλησία τοῦ θεοῦ κρέμανται. τόξον δὲ ἱριδος τὸ θεῖον καὶ ἀγγελιῶν καὶ ἀγιον φράξων σχῆμα, δικαστής δὲ ὁ ὑπερούσιος ἐν τῇ θείᾳ θετο νεφέλῃ. ἐν τοῖς τῆς ἀγάπης βασιλείοις τε καὶ ἀνακτορίοις καθιδρυνθῆναι βουληθείς, ἐν οἷς καὶ αὐτὸς δὲ πάντων βασιλεὺς καὶ πατήρ κατασκηνοῦται σὺν τῷ υἱῷ καὶ τῷ ἄγιῳ πνεύματι, φαιδρυνομένῳ θείῳ προσώπῳ τοὺς τῶν χοπιώντων τε ἀσφάτων καὶ ἐρημικῶν ἀββάδων καὶ ἀσκητῶν στεφάνους προετοιμάζει. ἐπεὶ δὲ καὶ καθ' ἡμᾶς κατὰ τὸ Ζαβουλῶν θεῖον δρός τὸ ἄγιον τε καὶ ὑπερνέφελον τοῦ θείου Προδρόμου ἔστηκε τέμενος ἐν ἀντρώδει μνημῷ πέτρας ὑπερτεταμένης περιεχόμενον, δὲ πρόπαλαι θείᾳ τινὶ νεύσει δὲ τῆς βασιλείας μου δεσπότης μέγας ἔξοικοδόμησεν Ἰουστινιανός, εἰς διπέρ συερρύη πάμπολυ πλῆθος μοναχῶν, οὓς ἡ βασιλεία μου παρὸν οὖσα καὶ ιδοῦσα ἡγάσθη τε τῆς ἀρετῆς καὶ τοῦ βίου κατεπλάγη τὸ ισάγγελον καὶ τὸν τοῦ Χριστοῦ μέγαν προσεκύνησε Πόδρομον, ἀντιφιλοτιμουμένη τε κατὰ τὸ εἶκος καὶ τὴν τῶν θείων ἀσκητῶν προθυμουμένη κατοικτεῖραι δυσχέρειαν, τὴν τε τῆς ἐρήμου, τὴν τε τῆς ζωῆς πικροτέρας διαιτῆς, τὴν πρόσθεν τούτοις ἐπῆν, δωρεῖται διὰ τοῦ ἑαυτῆς χρυσοβούλου λόγου τῆς βασιλείας μου τῇ τοῦ τιμίου Προδρόμου μονῇ, τῇ ἐν τῷ δρει κειμένῃ Ζαβουλῶν, τὰ σύνεγγυς γειτνιῶντα κωμίδια¹⁾ μετὰ τῶν παρούσων αὐτῶν ἀναπόσπαστα, εἰς γενεὰς γενεῶν ἀφορολόγητα καὶ ἀσυντελῆ ταῦτα τῇ δηθείσῃ μονῇ ἐκδοῦσα, ἐφ' οἵς οὐδεὶς τῶν ὑπ' ἔξουσίαν τῆς βασιλείας μου δουκῶν τε καὶ πρακτόρων καὶ ἀλλων τιμονικῶν κατοχῶν ἀρχοντες τολμήσειάν ποτε κατὰ ζῆτησιν αὐθεντικὴν τὴν δημοτικῶν συδόσεων ἀπελθεῖν δλως τὴν ἐνοχλῆσαι τοὺς τούτων παρούσους τὴν διατεῖσαι τὴν ἀποστῆναι τῆς μονῆς γονικῶν κτημάτων τε καὶ ἀλλων ἀφιερωμάτων προσόντων τε καὶ ἐσομένων τούλαχιστον, ἀπὸ τῶν ἐσχάτων ἕως τῶν πρώτων, αὐτοδέσποτον ἀφιεῖσα νέμεσθαι τὴν τοῦ Βαπτιστοῦ θείαν μονήν, ὑποκειμένην μόνη δὲ τῆς βασιλείᾳ μου, συντηρουμένην τε παρ' αὐτῆς κατὰ πᾶσαν ὑπόθεσιν αὐτῆς καὶ διένεξιν, πάσης τε δημοκρατίας καὶ ἐκκλησιαστικῶν λειτουργημάτων ἀπελεύθερον ἀποφαίνεται: ἀρδην τὴν δηθείσαν μονὴν τὴν βασιλεία μου. δις δ' αὖ ποτε βουληθείη ἀποστῆναι τῇ ἀρχικῇ κελεύσει τῆς βασιλείας μου καὶ τὴν μονὴν τοῦ θείου Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου τὴν ἐν τῷ δρει τοῦ Ζαβουλῶν ίδρυμένην συκοφαντῶν τὴν ἀδικῶν φωραθείη τῇ τοὺς παρούσους αὐτῆς παρὰ τὰ συχείμενα τῇ βασιλείᾳ μου, παρατόλμως ὑποποιούμενας, δὲ τοιοῦτος, καν ἀρχοντιν τις εἴη,

¹⁾ κωμίδια D.

καν ἀρχόμενος, ὡς ἀπίστος τῆς βασιλείας μου καὶ τιμωρηθῆσεται καὶ ἐκδικηθῆσεται· καὶ ζημιωθῆσεται, τὰς δ' ἄρὰς καὶ ἀγανακτήσεις ἔξει τῶν ἐν αὐτῇ τῇ θείᾳ μονῇ ἐνασκουμένων. ταῦτα δὲ πάντα ἐπὶ τὸν μέγαν τοῦ Χριστοῦ ἀνατιθέασα Πρόδρομον τὴν βασιλείαν μου, ἥδη θεοπίζει τὸ γαλήνιον καὶ θεοπρόβλητον αὐτῆς χράτος, πάγια τὰ δεδογμένα τῇ βασιλείᾳ μου περὶ τῆς τοῦ Ζαβουλῶν ὅρους θείας μονῆς καὶ ἀρραγή συντηρηθῆναις ἐν τοῖς ἐφεζῆς παρὰ τῶν κληρονόμων καὶ διαδόχων τῆς βασιλείας μου καὶ τοῦ εὐσεβούς αὐτῆς χράτους ἐπικυροῦσσα τὰ συνήθη συνήθως ἐναπογράφεται †.

† Ἐμμανουὴλ, ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ πιστὸς βασιλεὺς καὶ αὐτοχράτωρ πάσης Ἀνατολῆς, ὁ Μέγας Κομνηνός, καὶ ὑπεσημήνατο κατὰ τὸν παρόντα σεπτέμβριον μῆνα [τοῦ] ,⁵ωε' ἔτους †.

Factat in cod. archiepiscopi Gerasimi, quem possidet cl. vir Rhalles Athenis et ex quo edidit Michael Deffner, Archiv für mittel- und neugriechische Philologie. Atheniis. 1880. I. p. 164. Diploma spuriū est. Vide observationes in fine voluminis.

VIII. Sine anno.¹⁾

Imperator Andronicus II. Palaeologus jubet conjungi monasteria Galesii et S. Resurrectionis.

Λόγος χρυσόβουλλος ἐπὶ τῇ ἐνώσει τῆς ἐν τῷ Γαλησίῳ μονῇ καὶ τῆς Ἅγίας Ἀναστάσεως, ὅστε τοῦ λοιποῦ μὴ δύο, ἀλλὰ μίαν ταῦτας εἶναι καὶ ὑφ' ἐνὶ τετάχθαις καὶ ἀγεσθαις ἡγουμένω.

† Βασιλικῆς δὲ ἄρα καὶ σπουδῆς ἐπαιγουμένης καὶ καλῶς ἔχοντος προθέσεως, κάκεῖνα μὲν ἐν ὅτι πλείστοις τίθεσθαι τῇ μελέτῃ, στρατευμάτων δηλονότι καταλόγους ἔξετάζειν καὶ παρασκευὰς ἐπινοεῖν ὅπλων, καὶ πολλὰς δῆ τινας καὶ μεγάλας ἀπαριθμεῖν ἔχειν τὰς δυνάμεις ἐν τοῖς κατ' ἐχθρῶν ἀγῶσι (καὶ γὰρ ἀν οὗτῳ βασιλεὺς τοῖς μὲν πολεμοῦσιν ἀντικατασταίη, φοβερὸς αὐτοῖς πρὸς ἄμυναν ἦκαν, τοῖς δ' ὑπηκόοις δώσει πάνυ τὶ θαρρεῖν, μεγάλ' αἵττα ταῦτα ἐπιδεικνύμενος οἵς ὑπέρ αὐτῶν ἔχει μετὰ θεοῦ χρῆσθαι). βασιλικῆς δ' ὄμοίως καὶ φιλανθρώπου γνώμης, μηδ' ὀλιγώρως τῶν πολιτικῶν ἔχειν, μηδ' ἐαν ὡς ἔτυχε ταῦτα φέρεσθαι, μηδ' οἴεσθαι τουτὶ πρᾶγμα σπουδῆς ἥττονος ἀξιον, ἀλλὰ καὶ περὶ αὐτῶν δεῖν εἶναι νομίζειν πολλὰς ἐκδιπανῶν φροντίδας, ὡς ἀν καὶ ἀριστά πως διοικοῖτο, εὐνομίας πανταχοῦ καθισταμένης καὶ τοῦ γε Ἰσου καὶ δικαίου καλῶς τοῖς πᾶσιν ὀπονενεμημένου· δύο γάρ

¹⁾ Inter 1282--1328.

τούτων καιρῶν δυτικῶν, εἰρήνης δηλαδὴ καὶ πολέμου, καὶ γε τῶν πραγμάτων περὶ τῶντος αφῶς διαιρουμένων, ἀμφοτέροις βασιλεὺς ἀξίως ἀπαντήσει, καλῶς διελῶν καὶ παρασχὼν τὸ ἐπιβάλλον ἑκατέροις καὶ πρόσφορον, εἰρήνη μὲν εὖ ἔχοντα τὰ πολιτικὰ δεικνύς, τοῖς δὲ πολέμοις χράτος πόρρωθεν μελετήσας. οὐ μὴν ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων οὕτως· ποιεῖσθαι δὲ καὶ πρόνοιαν ψυχῶν, πᾶσαν τὴν σκουδὴν πρὸς οὐρανὸν¹⁾ θεμένων καὶ τὴν κατὰ θεὸν καθάπαξ ἐλομένων, φημὶ χρῆναι τὸν ἐκ θεοῦ βασιλεύοντα μηδὲν θλαττόν ἑαυτῷ πρωτήκον εἶναι νομίζειν, ὅτι μὴ καὶ μᾶλλον φροντιστήρια τούτων καὶ σεμνὰ καταγώγια ἐν ἐπιμελείαις τιθέναι, συνισταούσαι τε ταῦτα τὴν ἀρχὴν καὶ συνιστάμενα βεβαίως καὶ ἀσφαλῶς παραμένειν. τίνος δὴ χάριν; ὅτι δὴ καὶ οἱ ἐν τοῖς τοιούτοις²⁾ τρόπον δν ἔφημεν κόσμῳ καὶ τοῖς ἐν κόσμῳ πᾶσιν ἀποταξάμενοι καὶ θεῷ μόνῳ διὰ βίου παντὸς προσανέγειν ἐπεγνωτέος ἔξεμενίζουσι μὲν αὐτὸν καὶ θεῶν τημῶν ἀπεργάζονται ταῖς ἴκεσαις, παρασκευάζουσι δὲ καὶ χεῖρα βοηθείας τὴν χρασταὶ δρέγειν ἐπὶ τοῖς καθ' ἡμᾶς πᾶσι πρᾶγμασι. καὶ γοῦν ἔστι παγτὶ τῷ καλῶς σκοπουμένῳ καὶ τῷ γε δυναμένῳ συνετῶς χρίνειν ἐκεῖνο δὴ καὶ λέγειν, ὡς δσα τὶς φέρων τοῖς³⁾ σεμνεῖοις θεοφίλοις ἀναπίθησι, τῶν ταῦτη τοι βιοῦν αἵρουμένων τὰς σωματικὰς ἀνάγκας ὥσπερει τὸν τρόπον τούτον παραμυθούμενος καὶ γε χορηγῶν πράγματά [τε καὶ]⁴⁾ κτήματα, ὃν καὶ αφοιν αὐτοῖς διὰ τὴν φθειρομένην ζωὴν ἀπαραιτητος χρεία, πλέον συμβάλλεται καὶ φοιτὴν ἐπὶ τὸ κρείττον ταῖς κοιναῖς διδωσι συντελείαις, τῇ ἐπὶ τοῖς πάντα κόσμον λυστελεῖν δοκοῦσιν, εἰ ταῦτα ἐπύρχαντε συνεισφέρων καὶ προστιθείσ. χωρὶς δὲ τούτων ἔχει τι καὶ κέρδος βασιλεὺς ἕδιον τῆς καλῆς ταύτης προαιρέσεως ἔνεκεν. εἰ τὰρ αὐτοῖς δὴ τούτοις τοῖς ὑπὲρ τὴν κάτω γενομένοις ὑλην καὶ τῶν χαριτῶν πραγμάτων συρομένων ἀποσπάσσονται. ἑαυτοὺς καὶ δλοὶς ἄνω γε πορευομένοις συνείροστο καὶ συνεφάπτοστο σκουδῆς καὶ τὸν καλὸν αὐτοῖς ἔξομαλίζοι δρόμον, γῆγνοιο δν πάντως τούτοις καὶ μέτοχος τῶν ἀποκειμένων ἐκ θεοῦ βραβείων, πρὸς δν καὶ δι' δν οἱ τε ἰδρῶτες καὶ τὰ σκουδάσματα καὶ τὴν τοῦ σώματος αὐτοῖς παραντι, αἴσθησον μὲν καὶ τὴν κατ' αὐτὴν πᾶσαν ἡδονὴν φυγοῦσιν, ἐς δὲ ψυχὴν στραφεῖσι καὶ δικαῖας αὐτῇ προσθεμένοις. οὐ μὴν ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὕτως, καὶ ἀμφιβάλλει τὰς ἀπάντων οὐδεῖς, δοτις⁵⁾ οὐδέ γε διπλῆν ἴσχει γνώμην, ὡς ἔστιν διδύλιος τῇ ὁντικῇ ταῦτ' ἔχειν, τῇ περὶ αὐτῶν ἐρεῖν ἀλλως τὸν τε καλῶς ἐπεσκεμμένον καὶ τελετῆν βουλήμενον λέγειν. ὅτου δὲ ταῦτα χάριν, καὶ πρὸς δὴ τελεῖ σπάσιον δ λόγος; τῇ πρὸς δὲ τῷ τοῦ Γαλησίου τόπῳ σεβασμίᾳ μονῇ τῆς παντερ-

¹⁾ οδρίνος Z. ²⁾ Sic Regendum proponuit Z. pro τούτοις. ³⁾ αὐτοῖς Z.

⁴⁾ καὶ επρ. Z., τι addidimus. ⁵⁾ δοτις. οὐδεῖς Z.

άγνου μου δεσποίνης καὶ θεομήτορος, διαβόητος οὖσα ἔξτου δὴ καὶ τὴν ἀρχὴν συέστη, καὶ σφόδρα γε θαυμαζομένη, οἵς καὶ πάντα τὶ δεδύνηται φυχὰς βελτιοῦν ζῆν κατὰ θεὸν αἱρουμένας, καὶ νῦν ἐς δεύρο περισώζει τοῦτο δὴ τὸ καλόν, καὶ τοῖς ἐν αὐτῇ τὴν πολιτείαν τήνδε μετιέναι προθυμουμένοις πρὸς αὐτὸν δὴ τοῦτο μᾶλα συναίρεται καὶ δεῖξιά τις ἔστι πληροῦν τὸν πόθον· θρυται γάρ ἐν ἀστικήτῳ τινὶ, πόρρω που τῶν χοσμικῶν θορύβων ἀνωκισμένη. Ιδρύει δ' αὐτὴν καὶ συνιστησι πρώτως δὲ περιβόητος τὴν ἀσκησιν καὶ μέγας τὴν κατὰ θεὸν πολιτείαν Λαζαρος, ἀπολεξάμενος τόνδε τὸν τόπον καὶ τὴν θαυμασίαν ταῦτην ἐν αὐτῷ τῇ θεομήτορι καθοσιώσας μονῆν, καὶ γε δειμάμενος καὶ πήξας ἀρετῆς, ὡς εἰπεῖν, ἐργαστήριον, τῇ μᾶλλον χῶρον δῆ τινα ζητῶν, αὐτόθεν ὕσπερ φύειν ἔχοντα φυχῶν βελτιώσεις, ἐνταῦθα δὴ καὶ πάνει τὸ ζητούμενον εύρηκας. δρος γάρ ἔστιν δὲ τόπος ἀναγνετες καὶ τραχύ, τῶν ἐς φυχαγωγίαν καὶ παραμυθίαν σωματικὴν μηδενὸς ἥκιστα μετέχον· οὔτε γάρ σκιάζεται δένδροις, οὔτε βοτάνης, ἀλλ' οὐδὲ χλόης ἀπογεννᾷ βλάστησιν, οὐ μὲν οὖν οὐδὲ τῶν ἀλλων ἀπὸ γῆς χρησίμων οὐδὲν οὐδόλως καρποφορεῖ, ξηρὸν δ' ἔστιν δλον καὶ πρὸς τοιαύτας γονάς παντάπασιν ἀφύει, εἰ καὶ ἄλλως γόνιμον ἀρετῆς, τὰ μέν, ὡς ἀν εἴποι τίς, ταῦτην αὐτοφυῆ γεννῶν, τὰ δὲ δεχόμενον σπέρματα καὶ οὕτω συλλαμβάνον καὶ ἀκοτίχτον καὶ τρέφον καὶ αὖσον ἐς πολλαπλάσιον. καὶ γοῦν τὴν αἰσθησιν ἀνιῶν θέλγει φυχὴν. σύ δέ μοι βλέπε καὶ τὴν ἐς αὐτὴν φέρουσαν τὴν μονῆν οὐ στενὴν μόνον καὶ τεθλιψμένην ἀτε καὶ σαφῶς πρὸς ζωὴν ἀγουσαν, ἀλλὰ καὶ πλέον ἔχουσαν τὸ ἐπίπονον ἀχροτόμων λίθων προσκόμματα καὶ πολυέλικτον τὴν πορείαν, οὐ κατ' εὐθεῖαν ἀγουσαν, κατ' εὐθεῖαν δὲ πρὸς θεόν. βλέπε δὴ καὶ τὴν ἐπάνω τοῦ δρους ταῦτην τοῦ θεοῦ τοπονοματικούν, δι' ἀρετὴν ἥκιστα¹⁾ κρυπτομένην, καὶ τὸν δρόμον δρα τῶν μοναχῶν, μᾶλλον δὲ τῶν ἀγωνιστῶν προθυμουμένων τὴν ἀνοδον καὶ γε σπουδαζόντων εἰς τέλος ἵκεσθαι καὶ νικῆσαι Βελιάρ καὶ ἀπολαβεῖν οὐ φθειρόμενον στέφανον, ἀλλ' ἀκήρατον καὶ εἰς αἰώνας ἀνθοῦντα, δν Χριστὸς ἀναθεν προτείνει τοῖς εἰς αὐτὸν τρέχουσιν, δ καὶ μέγας ἀγωνοθέτης καὶ βραβευτὴς δίκαιος. ἔστι σοι πάντως θαυμάζειν καὶ τὴν τῶν ἀνδρῶν τῶνδε καρτερίαν. καὶ μᾶλα τὶ θαύμαζε, δπως θέρους μὲν οὐχ ὑπεβουσι καυσῶνι, οὐδὲν αὖ ήττωνται φλογμοῦ ἐν ἀνύδρῳ καὶ ἀσκίῳ ἐτάξοντος, χειμῶνος δ' αὐθις χρύει καὶ παγετοῖς προσπαλαίουσι, τοῖς ἐκ διαμέτρου κατάκρως, ὡς ἀν τὶς εἴποι, κακοῖς καὶ ὃν οὐδὲ πρὸς ἔτερον ἔστιν ἀντιβῆναι γενναίας ἀνευ φυχῆς καὶ πάσης ἀπορραγείσης προσπαθείας τοῦ σώματος. οὐ μήν, ἀλλ' δ λόγος οὐκ ἐθέλει τόδε τὸ θέατρον, ἐν ὦ οἱ ἀγῶνες [γίγνονται]²⁾ ῥᾳδίως ἀπολιπεῖν, οὐδὲν δισπερ

¹⁾ μᾶλλον ἥκιστα Z.: μᾶλλον, quod ex sequentibus irrepsisse videtur, delendum putamus. ²⁾ Supplendum videtur.

σκιάσαι μόνον τοὺς ἀκάμαντας, ἀμυδρὰ περὶ αὐτῶν εἰρηκώς καὶ τοῖς μὴ διὰ πείρας εἰδόσιν οὕπω γε γνώριμα· τοίνυν καὶ τὰ τῆς ἀγωνίας ώς ἔχει διεξέλθοι σαφέστερον. βάλλει μὲν ἔχει θέρους ἥλιος φλέγων πέτρας οὐχ ἔλαστον ἢ πῦρ ἐν ἀκάνθαις πεσόν, συμφλέγει δ' ἀέρα καὶ τοῦτον ώς ἐκ χαμίου κατὰ πρόσωπον βάλλων λύει σώματα τῶν τῇ φλογὶ προσπιπτόντων· οἱ δὲ διακαρτεροῦσι μακάριοι τῶν παλαισμάτων, ὅτι σωμάτων καταφρογήσαντες οὐδενὶ δή τινι καλύπτονται διὰ τὰς ἀφθάρτους ἐλπίδας. τοίνυν οὐδὲ πρὸς ὅπερ ἔφην μόνον πῦρ αὐτοὺς δοκιμάζον ἴσχυρῶς παρατάσσονται καὶ διὰ τέλους νικῶσι, ἀλλὰ καὶ νιφετοῖς καὶ φύγει προσταλαιπωροῦσι, πολεμίῳ δή τινι σώματος ἀφορήτῳ καὶ φθαρτικῷ· καὶ γε διὰ πυρὸς ἐρχόμενοι δοκιμασίας μεγάλης, μικρὸν ὕδωρ νομίσαντες, διὰ κρύους καὶ πήξεως εἰς ἀναψυχὴν χωροῦσι, θαυμαστοί τινες τῶν ἀγώνων καὶ τῆς χαρτερίας, πολλῷ δὲ πλέον τῆς πρὸς τὸν πολεμοῦντα μάχης καὶ τῶν κατ' αὐτοῦ τροπαίων, καὶ ὅτι δή πρὸς τοῦτον καὶ τὴν κτίσιν ὕστερον πολεμώθείσαν αὐτοῖς ἀντικαταστάγετες οὐχ ἡστήθησαν, οὐδὲ ὑπεγώρησαν ώς δή τινες κάμνοντες, ἀλλ' ἀνένδοτον μέχρι παντὸς φυλάσσουσι τὸν τόνον. ταῦτ' ἄρα καὶ πάντες μὲν ἄλλοι διὰ πολλοῦ τοὺς ἄνδρας ποιοῦνται τοῦ θαυμάτος, καὶ δοσοὶ περὶ αὐτῶν λέγουσιν εὐφῆμοις λέγουσι ταῖς γλώτταις· ἡ δὲ ἡμετέρα βασιλεία καὶ πάνυ τι εὔμενῶς περὶ τὴν σεβασμίαν τήνδε τῶν οὗτω θεοφιλῶς βιούντων ἡ μᾶλλον διαθλούντων μονῆν διατίθεμένη, ἄλλα τε ταῦτη ἐναργῆ δείγματα τῆς εὔμενείας παρέσχετο, καὶ πάντα, δισπερ φθάσας χρόνος ἐκ διαιφόρων ἀφορμῶν αὐτῇ περιποιήσατο, χρυσοβούλλοις καὶ λοιποῖς στηρίγμασιν ἀμετακινήσας ἔχει ἐβεβαίωσεν. ἐπὶ δὲ τούτοις ἔστι καὶ τὸ νῦν γιγνόμενον, ἀμα μὲν ὑπέρ αὐτῆς, ἀμα. δὲ τῆς ἐν τῇ μεγαλοπόλει τῇδε σεβασμίας μονῆς, τῆς τοῦ θεοῦ φύμα καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἀναστάσεως, ἐπισυνάπτει γάρ ἀμφοτέρας καὶ εἰς ἐν ἄγριον μίλιον ἐκ δύο τῶν προτέρων αὐτὰς δεῖξει, πάντα κοινὰ εἶναι τοῦ λοιποῦ, δισε δὴ ταύτας, ἀνὰ μέρος ἦσαν προστάξασα, καὶ γε ὁφ' ἐνοι καὶ τὸν αὐτὸν πνευματικὸν ἀγροῦν διδάσκαλον, τῶν ἐν ἀμφοτέραις μοναστῶν κατ' Ἰσον καὶ τὸν τὸν αὐτὸν ἀπηγόρυμαν τρόπον, καὶ τῶν κατ' αὐτὰς πραγμάτων ἐπιμελούμενον δροῖνας καὶ ταῦτα διοικοῦντας καλῶς, καλῶς προμηθευσαμένη. οὗτω περὶ αὐτῶν ἔγρια, καὶ τὴν αὐτὴν ἔωστιν οὕτως ἔχειν ἡ ἡμετέρα βασιλεία προσέταξε.

Exstat in cod. biblioth. Parisiensis gr. Nr. 2105, ex quo edidit Boissonade, Anecd. graeca II. p. 77, et iterum Zachariae, Jus graeco-romanum III. p. 656. In codice post προσέταξε additur: καὶ ἔσχεν αὐτῶς. Haec verba non ad χρυσοβούλλον pertinere, sed scriptoris notam continere videntur, uti monet Zachariae.

IX. Sine anno.¹⁾

Imperator Andronicus II. Palaeologus donat Irenae Augustae praedia nonnulla.

Λόγος χρυσόβουλλος ἐπὶ τινὶ δεσποινικῷ βουλῆματι.

Σπουδάζειν μὲν ἀποδεικνύαι τὸ νῦν ἡμῖν κείμενον κατὰ σκοπὸν καὶ γνώμην
ῶς εὐλογον καὶ οὐχ ὑπερβαίνον τὸ δίκαιον, οὐδὲ ἔξω τῶν τοῖς βασιλεῦσιν ἐξ
ἔθους καὶ δεδογμένων καὶ πεπραγμένων περισσὸν οἷμαι καὶ παντελῶς ἄκαιρον
καὶ μηδὲ σχεδὸν εἰδότος, περὶ τίνων μὲν αἱ κατασκευαὶ καὶ ἀποθεῖσεις καὶ ἡ περὶ²⁾
ταύτας περιουσίας καὶ δύναμις τῶν λόγων, δτὶ περὶ τῶν μηδὲν ἐκδήλων καὶ δι-
καίων παντάπασιν ἀνωμολογημένων δικαίων ὅντων ἥ καὶ ισχυρῶς ἀντιλεγομένων,
καὶ τότε δὴ τότε καὶ χωρῆσαι δεῖ πρὸς ἀγῶνα καὶ βοηθῆσαι τοῖς δικαίοις³⁾
πολεμουμένοις. Βπου δὲ μὴ μόνον πᾶς τις συνομολογεῖ περὶ τοῦ προχειμένου, ἀλλὰ
καὶ πλέον ἐπιζητεῖ, ἵνα περισώσῃται τὸ εἰκός, ὡς ἐλάττονος ὅντος τοῦ γιγνομένου
καὶ μηδὲ σχεδὸν ἤκοντος εἰς λόγον πρὸς τὴν ἀξίαν τοῦ δεδογμένου³⁾, τί χρὴ
περιττῶν λόγων καὶ ζητεῖν εύρεσεις ἐπιχειρημάτων καὶ ποικίλλειν καὶ τεχνουργεῖν
καὶ μέγα τὶ δοκεῖν ἀγύτειν, ἔστιος δῆθεν μέμψεως ἐξαιρουμένους, μὴ ποτε δό-
ξωσι παρὰ τὸ εἰκός τι πεπραχότες καὶ ὑπερδραμότες τὸ δίκαιον; δεὸν δν παντὸς
μᾶλλον πρὸς τοὺναντίον ἀπιδεῖν καὶ σπουδάσαι δεῖξαι, δτὶ μὴ ἐνέχονται τῇ αἰτίᾳ,
ὧς μεγάλα μὲν ὁφειλούτες διδόναι, μικροῖς δ' ἀμειβόμενοι καὶ τὸ κατ' ἀξίαν
ἐλαττονοῦντες. φιλοτιμεῖσθαι μὲν γάρ ἐπὶ διωρεαῖς τοὺς βασιλεύοντας καὶ ταύτας
διαιρεῖν καὶ ἀπονέμειν τοῖς κατὰ λόγον ὑποδεχομένοις, τοῦτο καὶ βασιλεῖς αὐτοὶ ἐν
γράμμασι φητορεύουσι καὶ τοὺς λόγους τῆς περὶ τὰ τοιαῦτα πληροῦσι φιλοτιμίας.
εὶ δὲ τοῦτο περὶ πάντας ἀπλῶς ἐξητασμένον εὖ ἔχον ἔστι, τί τις δν φαίη περὶ²⁾
τῶν γησίως συνημμένων καὶ ἤκοντων κατὰ γένος εἰς βασιλεῖς καὶ πανταχόθεν
λαμπρὰς καὶ μεγάλας ἐπιδεικνυμένων καὶ προβαλλομένων τὰς ἀφορμάς, ὥστε σφᾶς
αὐτοὺς βασιλέας τρόπον δν ἔφημεν προτεθυμημένους καὶ βουλομένους γαρīεσθαι,
εὐθὺς στρέφειν ὅλους καὶ μεθέλχειν εἰς ἔστιος; ἥ τοῦτο καὶ παντί που δῆλον.
εὶ δὲ τοῦθ' οὕτως, τὴν κοινωνὸν ἐμοὶ τοῦ χράτους, τὴν περιπόθητὸν μου αὐγούσταν,
πότερον βουληθεῖσαν μᾶλλον καὶ αἰτησαμένην πᾶς τις δν ἐκ παντὸς ἐρεῖ τρόπου
δίκαιον αὐτοῖς δὴ τούτοις, οἵς δν καὶ βουληθείται, εὐθὺς καὶ χρήσασθαι τετελεσμένοις;
ἥ δτὶ μὴ βεβούληται μᾶλλον μηδὲ τῶν δικαίων μεταποιεῖσθαι καὶ εὐλογωτάτων,

¹⁾ Inter 1282—1328. ²⁾ Z. mavult δικαίως. ³⁾ Recepimus lectionem pro-
positam a Z. pro δεδεγμένον codicis.

δλίγην δὲ τούτοις ἀπονέμει καὶ μικρὸν τὴν φρουτίδα, καὶ δσον μὴ καθάπτεσθαι μᾶλλον τῶν τοιούτων η̄ δοκεῖν ἀμυδρῶς ἀπτεσθαι, διὰ τοῦτο καὶ μάλιστα εἰ̄ τι γνοίημεν ήμεῖς κατὰ ταύτην δὴ τὴν αὐτῆς γνώμην πρᾶξαι πράττοιμεν ἀν μηδὲν βιασαμένης; ἐγὼ μὲν οἶμαι τοῦτο. ἀλλὰ πρὶν η̄ τοῦτο, βογθεῖ μὲν αὕτη τοῖς καθ' ήμας πράγμασι χρήματα ταῖς κοιναῖς χρείαις εἰσενεγκοῦσα, καὶ ὑπερορᾶ μὲν γρήσεων ἰδίων καὶ ἐφ' οἷς εἰχεν οἰκεῖοις ἀναγκαῖοις οὖσιν ἀναλῶσαι καὶ δαπανῆσαι, προτιμᾶ δὲ τὸ τῶν πολλῶν καὶ ἐπαρκεῖ αὐτοῖς τοῦτον τὸν τρόπον πάντα τὰ δυνατὰ παρασχοῦσα, μεγαλοψύχως εἰ̄ς μέσον καταθεμένη καὶ μηδὲν ὑπολογισαμένη τοῦ καιροῦ καὶ τῶν ἐφεστηκότων πραγμάτων. Λοτε δὴ καὶ τοῖς ὅρθιοις ἔντεῦθεν λογιζομένοις οὐδὲν χάριτος ἀν ἐν μέρει νομισθείη ὁ νῦν ήμεῖς δρῶμεν, μηδὲν μὲν νέον ἀποδόντες, ἐκ δὲ τῶν προσόντων αὐτῇ τὰ δόξαντα πρᾶξαντες καὶ κατ' ἔξουσίαν αὐτῆς πᾶσαν εἰ̄ς τὸ διηνεκὲς παραμένειν, οὐ κατὰ χάριν μᾶλλον η̄ τρόπον δν εἴπομεν ἐωνημένα. Ταῦτα δ' εἰσὶ τάξει . . . ὃν δὴ χάριν καὶ τοῦ παρόντος ήμιν ἐδέησε λόγου, καὶ ἐκτιθέμεθα τοῦτον, πάγιον καὶ ἀσάλευτον καὶ ἀμετακίνητον καθιστῶντες. καὶ ήμεῖς μὲν οὕτως τί δὲ ὑμεῖς, οἱ νῦν τε παρόντες τῷ πεπραγμένῳ καὶ χρόνῳ θυτερον τῷ παντὶ συνεσόμενοι, οἱ χληρονόμοι τῆς ἐκ θεοῦ δεδομένης ήμιν ταύτης ἀρχῆς καὶ βασιλείας, τί φατε καὶ τί ήμιν δοκεῖ; μέγα τί τὸ πρᾶγμα καὶ ἐπαγθὲς καὶ οὐχ οἷον ἀν καὶ ὑμᾶς ὑποστῆναι καὶ περισῶσαι θελῆσαι; η̄ τοῦτο μὲν οὐδαμῶς οὐδὲ ἀν εἴς εἴποι, μικρὸν δὲ μᾶλλον καὶ κατηντελισμένον καὶ ἀποδέον παρὰ πολὺ τοῦ εἰκότος, ἀγαπητὸν δὲ καὶ ήμιν πάντα ὅσα εἰρηται λογιζομένοις καὶ ἀμα συλλογιζομένοις τὸ λαμπρὸν ἄνωθεν καὶ περιφανὲς καὶ ὑπερύψηλον τοῦ γένους, ἐξ ὧν αὕτη τίκτεται καὶ ήμιν ἐπιδημεῖ τῆς ἀρχῆς ἐν μεθέξει οὕτω τοῦ θεοῦ βουληθέντος καὶ ἐν εὐδοκίᾳ θεμένου. καὶ μὴν εἰ μὴ τὸν τρόπον τοῦτον, ἀλλὰ κατὰ τύχην ἑτέραν πρὸς ήμας ἦκε, τί ἀν ἐπράξαμεν; οὐ μετεδώκαμεν ἀν τῶν ἀξίων, μεγάλων δὴ τινῶν ἀρμοζόντων; καὶ πῶς οὐκ ἀν ἐδόξαμεν τοῦ ἀμέμπτου καὶ τῆς τοῦ καλοῦ ἐπιγνώσεως ἀναισθῆτως ἔχειν; καὶ τοίγιν φυλάττετέ μοι τὸν χρυσόβουλλον τοῦτον λόγον ἀκατάλυτον παντελῶς, καὶ δσον ἐν τούτῳ βουλόμεθα εἰ̄ς ἀεὶ παραμένειν. βουλόμεθα δὲ τὰ εἰρημένα κατὰ κλῆσιν χωρία τῇ περιποθῆτῳ μοι ταύτη αἰγούστῃ ἐν διηνεκεῖ τῷ χρόνῳ διὰ παντὸς ἀνείσθαι ἀνενόχλητα παντελῶς, ἀναπόσπαστα, ἀπαράθραστα καὶ κατὰ τὴν περιοχὴν μὲν αὐτῶν καὶ νομὴν πᾶσαν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἀν καὶ γένοιτο ταῦτα βελτιωθέντα προελθεῖν εἰ̄ς ἐπίδοσιν πόρρω που πάσης ἀπεληλαμένης καὶ ἀπωσμένης ἄλλης τε διασειούσης καὶ μετασάλευεν πειρωμένης δυνάμεως, καὶ δὴ καὶ φηλαφώσης ἀπάσης καὶ

¹⁾ Excidit hic catalogus praediorum Ireneos Augustae gratia emtorum eique donatorum, ut recte observavit Boissonade. Z.

περιεργαζομένης καὶ ἀπογραφούσης χειρός· οὔτε γάρ ἔτερός τις τῶν ἀπάντων οὐδεὶς ἐπεγνωκὼς ἔσται καὶ πράξας ἐξ ἐναντίας τῶν νῦν ἡμῖν ἐγνωσμένων οὐδέν, ἀλλὰ καὶ ἀπογράφων πᾶς ἀπὸ μακρόθεν στήσεται, καὶ οὐκ ἐγγιεῖ οὐδὲ πικίζει τοῖς τοιούτοις, παρεγγειρεῖν τολμῶν καὶ ὑποτέμνειν καὶ παραλύειν καὶ ἀλλοτριούν, εἴτε τὶ τῶν ἐξ ἀρχῆς καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἡρμοσμένων εἴτε τῶν ἐξ ὕστερον ἀμεινόνων καὶ βελτιόνων γε καθεστηκότων οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐσεῖται ταῦτα παντάπασιν οὕτως ἔχοντα καὶ μηδὲν ὑπανέγυτα μηδὲ περιτραπέντα καὶ εἰς ἥττον ὀλισθήσαντα καὶ ὑπαγθέντα, μηδὲν αὐτοῖς οἵς διν καὶ γνοίη τῇ αὐτῇ μοι περιπόθητος αὐγούστα πριταγεῦσαι καὶ νεῖμαι τῶν ἐξ ἐμοῦ καὶ ταύτης δηλονότι γεγεννημένων τῇ τρόπον ἔτερον ἐν μοίρᾳ παιδῶν ἡμῖν γνησίως ἀριγμένων, οἱ δὴ καὶ αὐτοὶ καθέξουσι δεσπόζοντες κατ' ἵσον ωσπερ ἄλλο τὶ χρῆμα τῶν ιδίων αὐτῆς δικαιοίος ἀπασι καὶ ταῦτα ἐξ αὐτῆς κατὰ δωρεὰν καὶ χάριν, εἰ δὲ βούλει χλῆρον εἰπεῖν δικαιον, θαρρούντως εἰληφότες. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ οὗτοι πρὸς τοὺς ἐξ αὐτῶν, κἀκεῖνοι πρὸς τοὺς ἐξ ἐκείνων, καὶ οἱ ἐφεξῆς πρὸς τοὺς καθεξῆς σφισιν αὐτοῖς εἰς γέννησιν λόντας, οὕτω δὴ καὶ κατὰ βούλησιν πᾶσαν ἀπονενεμηκότες χληρώσουσιν, ὡς αὐτοὶ τρόπον δν ἔφημεν μεθ' οὕτω μεγίστου καὶ χρατίστου τοῦ δικαιώματος ἔλαχον. καὶ οἶδα μέν, δτι πᾶν δσον ἦδη καὶ λέλεκται καὶ ὑμεῖς παρεγγυώμεθα, δίκαιον δν παντὸς μᾶλλον, οὐδὲν ὑμῶν τις τῶν μεθ' ἡμᾶς βασιλευσόντων παρόφεται, εἰ μή τι ἄλλο, θεοῦ νέμεσιν δικαίαν καὶ ἀγανάκτησιν θέμενος ἐν φόβῳ· εἰ δέ τις καὶ βουληθείη (εἴη δὲ μηδείς), ἄλλ' οὖν τῷ βουληθέντι καὶ ἡμεῖς εὐθὺς ἐπαρώμεθα αὐτὸ δὴ τοῦτο δ γε πάντως καὶ πείσεται, τίμησιν¹⁾ θεοῦ ἐνδίκως μετιοῦσαν τὴν ἀδικίαν.

Exstat in cod. Parisiensi gr. Nr. 2105, ex quo edidit Boissonade, Anecd. graeca II. p. 57 et Zachariae, Jus graeco-romanum p. 644.

X. 6844—1336, mense martio, ind. IV.

Imperator Andronicus III. confirmat possessiones et exemptiones episcopatus Stagorum.

† Ἐπειδὴ δὲ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος καὶ οἱ χληρικοὶ τῆς ἀγιωτάτης ἐπίσκοπῆς Σταγῶν ἀνέφερον, δτι κέκτηνται δύο χρυσόβουλλα τοῦ ἀοιδίμου, μακαρίου, ἀγίου αὐθέντου καὶ βασιλέως, χυροῦ²⁾ Νικηφόρου τοῦ Βοτανειάτου³⁾ καὶ ἔτερον χρυσόβουλλον τοῦ ἀοιδίμου βασιλέως Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, δωρούμενα τῇ αὐτῇ ἐπίσκοπῃ παροίκους ἐνυποστάτους⁴⁾ μετὰ τῆς γῆς αὐτῶν, ζευγάρια δέκα ἐγνέα καὶ

¹⁾ χίνησιν Z.

²⁾ χυρίου H.

³⁾ Βοτανοιάτου H.

⁴⁾ ἀνυποστάτους Orig. corr. H.

ἐπέκεινα τῆς γῆς τοσούτων ζευγαρίων ἔτεραν γῆν μοδίων χιλίων, ήτις εύρισκεται ἐν τῷ χωρίῳ λεγομένῳ Κουβέλτζιον, εύρισκονται δὲ ἐν αὐτῇ τῇ γῇ [χωρίᾳ]¹⁾ κατεχόμενα παρὰ τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου καὶ τῶν κληρικῶν τῆς αὐτῆς ἐπισκοπῆς. ὠσαύτως ἐνεφάνισεν²⁾ τῇ ἐμῇ βασιλείᾳ ὁ αὐτὸς ἀρχιερεὺς μετὰ [τῶν]³⁾ ἔκεισε κληρικῶν πρόσταγμα βασιλικὸν καὶ αὐθεντικὸν ἡμῶν [καὶ] διάφορα ἐπικυρωτικὰ [σιγίλλια] ἀποφαίνοντα εἶναι [οὐτοὺς δεσπότας] τῶν ἀναγεγραμμένων⁴⁾ ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, [καὶ]⁵⁾ ἐγγράφως τῇ βασιλείᾳ μου ἐδήλου, εἶναι τὸν θεοφιλέστατον ἐπίσκοπον Σταγῶν μετὰ τῶν αὐτοῦ κληρικῶν δεσπότας καὶ κατόχους τῶν ἀναγεγραμμένων ἐνυποστάτων παρούχων μετὰ τῆς γῆς αὐτῶν χωρούσης⁶⁾ ζευγάρισ δέκα ἐννέα καὶ ἐπέκεινα τούτων, δοσα ἐν τῷ πρακτικῷ γεγραμμένα τυγχάνουσιν. σιγίλλιας δὲ τούτοις ἐνεφανίσθησαν ὑπ' αὐτῶν καὶ πρακτικὰ οὐκ διλγα [καὶ]⁷⁾ σιγίλλια περὶ τῶν προσόντων τῇ ἀγιωτάτῃ ἐπισκοπῇ Σταγῶν ἐπικυρωτικὰ μετὰ χρυσοβολλῶν τῶν πρὸ ἡμῶν βασιλέων καὶ ἔτερα [πρακτικὰ] ἀναγραφέων⁸⁾, πάσιν καὶ παντοῖς δημοσιασθῆς ζητήσως τε καὶ δόσεως καὶ δχλήσεως καὶ ἐπηρεάσις καὶ ζημίας ἀνιστέρως διατηρεῖσθαι διαλαμβάνονται πάντα τὰ ὑπὸ τὴν ἀγιωτάτην ἐπισκοπήν, τοὺς κληρικοὺς δηλαδή, τοὺς ἐνοίκους, τὰ χωρία, τὰ μοναστήρια καὶ τοὺς ὑπὸ τὴν ἐνορίαν αὐτῆς δυτικοὺς ἴεραμένους [καὶ λαῖκούς]⁹⁾, Βλάχους τε καὶ Βουλγάρους καὶ Ἀλβανίτας. ταῦτα δὲ πάντα¹⁰⁾ γεγενημένα κατὰ τὴν περιληφήν τῶν ἀνακεφανημένων βασιλικῶν χρυσοβολλῶν. καθὸ καὶ τὸ πρακτικὸν θύμεν καὶ ἐπέγνωμεν τοῦ Μαγνού, τοῦ χρηματίσαντος πράκτορος καὶ ἀναγραφέως, φέρον ἐπιβεβαίωσιν δικιοθεν τοῦ πρωτοσεβάστου¹¹⁾ σεβαστοῦ ὑπερτάτου πράκτορος. περιεληφε¹²⁾ δὲ τὸ τοιοῦτο πρακτικόν, διοικεῖσθαι τὴν ἐπισκοπήν εἰς τὸ Παλαιόχαστρον [τὴν]¹³⁾ διοικητούσαν αὐτὸν καὶ περὶ τοὺς πρόποδας τούτου ἔχουσαν περιβόλιον καὶ λόφον σύνεργος τοῦ ἀγίου ναοῦ τοῦ Προδρόμου, ἔνθα καὶ ἡ βρύσις ἐστίν, ἕτι δὲ καὶ εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ αὐτοῦ Παλαιοκάστρου τὸ ἐμπόριον, ἐν δι, ὡς ἐδήλου τὸ αὐτὸν πρακτικόν, εἶχεν¹⁴⁾ τῇ αὐτῇ ἀγιωτάτῃ ἐπισκοπῇ κληρικοὺς ἐνυποστάτους τριάκοντα ἔνα καὶ ἐνοίκους ἐνυποστάτους ἑπτήκοντα πέντε καὶ μιλιάνας δλοκαπριώδες¹⁵⁾ δύο καὶ μιλιθέσιον ἔν. ἕτι δὲ εὑρομένην ἐν τῷ αὐτῷ πρακτικῷ καὶ τὰ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ αὐτῇ μονήδρια, εἰς μετόχια δυτα τῆς αὐτῆς ἀγιωτάτης ἐπισκοπῆς, τῇ τε μονῇ¹⁶⁾ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου [ἐπιλεγο-

¹⁾ Suppleviam. ²⁾ ἀνεράνισσαν H. ³⁾ Suppl. ⁴⁾ προσταγματικὸν β. χ.
αὐτ. ἡμῶν διάφορον, ἐπικυρωτικὸν ὅτις φαῖται εἶναι τῶν ἀναγ. H. ⁵⁾ Suppl. ⁶⁾ χορούσαν
emend. H. ⁷⁾ καὶ suppl. ⁸⁾ καὶ ἑτέρων ἀναγραφῶν H. ⁹⁾ Suppl. ¹⁰⁾ πάντα
τὰ γ. H. ¹¹⁾ πρωτο[καπτηρίου] H. ¹²⁾ περιελε H. ¹³⁾ Suppl. ¹⁴⁾ ἐν δι,
ὡς εἶχεν H. ¹⁵⁾ δλοκαπριώδες H. ¹⁶⁾ ἡ τε μονή, ut etiam inferius H.

μένην]¹⁾ τὴ Δουκιάνη καὶ τὴν μονὴν τῆς Θεοτόκου εἰς τὸ Λαμπτύχοβον καὶ τὴν μονὴν τῆς ὑπερσύλας Θεοτόκου εἰς τὸ Ἀσπροπόταμον, ὡσάντως εἰς μετόχια· αὐτῆς, τούτων πάντων δεσπόζειν²⁾ τὴν ἀγιωτάτην ἐπίσκοπην Σταγῶν διώρισται ἐν ἔκεινῳ τῷ πρακτικῷ. εὑρομεν δὲ ἐν αὐτῷ τῷ πρακτικῷ καὶ τὴν περιοχὴν τῆς τοιαύτης ἐπαρχίας ἀρχομένην ἐκ χωρίου Τζηρντζόβου λεγομένου, καὶ ἀναβαίνει εἰς τὴν φάργην, καὶ καταβαίνει εἰς τὸ ξηρόρευμα πλησίον τῆς Σθλαστένας, καὶ ἀναβαίνει ἐξ [τὸ]³⁾ βουνὸν τὸ λεγόμενον Βλέμπι, καὶ καταβαίνει τὰ διάραχα τοῦ βουνοῦ τοῦ λεγομένου Μποκοβίκου, καὶ καταντᾶ εἰς τὸ Μέλοβον καὶ εἰς τὴν Κάριτσαν, καὶ ἀνέρχεται πλησίον τοῦ λοέτρου, καὶ ἀναβαίνει εἰς τὸ βουνὸν τῆς Μπουδσάς, καὶ καταβαίνει ἕως [τοῦ] ξηροποτάμου τοῦ λεγομένου Σουσίτζα, καὶ ἀνέρχεται εἰς τὸ χεῖλος τοῦ ποταμοῦ ἕως εἰς τὸ τῶν Χλαπῶν σύνορον, καὶ ἀνέρχεται πρὸς δυσμὰς εἰς τὴν Μηλέαν καὶ εἰς τὸ Ζυγόν, καὶ καταβαίνει πρὸς κάτων εἰς [τὸ] χωρίον λεγόμενον Χαλίκι, καὶ ἀναβαίνει εἰς τὰ Λευκὰ Ὀρη καὶ εἰς [τὸ] βουνὸν τῆς Μοτζάρας, καὶ καταντᾶ εἰς τὸ Γρεβενοσέλι, καὶ περὰ τὸν Αχιλῶν ποταμόν, καὶ καταντᾶ εἰς τὸ χωρίον τὸ λεγόμενον Μουσίνια, καὶ ἀνέρχεται εἰς τὸ Μυρόκοβον καὶ εἰς τὰ Κορνήστα, καὶ ἀναβαίνει εἰς τὸ βουνόν, καὶ καταβαίνει εἰς [τὸ] χωρίον τὸ λεγόμενον Βαρδάνη, καὶ ἀναβαίνει τὰ διάραχα, καὶ καταβαίνει εἰς τὴν πηγὴν τοῦ Κορμοῦ, καὶ ἀναβαίνει εἰς τὸ βουνὸν τὸ λεγόμενον Κοζιάκον, καὶ καταβαίνει κατὰ ἀνατολὴν εἰς [τὸ] χωρίον Ξυλικούς, καὶ κατέρχεται ἕως [τῆς] βρύσεως τοῦ Μαυρονέρου, καὶ ἀπέρχεται πρὸς μεσημβρίαν μέχρι τοῦ λεγομένου Ἡμεροκλίματος, διαιροῦσα τὰ δίκαια [τοῦ] χωρίου Μερτζίου καὶ σχίζουσα τὸν δρυμῶνα καὶ ἀνέρχεται πρὸς ἄρκτον, καὶ καταντᾶ μέχρι τῶν ἀμπελίων [τοῦ] χωρίου Τραμπουχουνίστας, διθεν ἥρξατο τὸ πρώτον. οἱ δὲ προειρημένοι, ὃ τε θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Σταγῶν καὶ οἱ χληρικοὶ αὐτοῦ, ἥλθόν τε καὶ παρεκάλεσσαν, ἵνα τύχωσι ἐπὶ τούτοις τοῖς βασιλικοῖς χρυσοβούλλοις καὶ πρακτικοῖς τῶν παλαιῶν ἀναγραφέων⁴⁾ καὶ ἥμετέρου χρυσοβούλλου βεβαιωτικοῦ πάντων τῶν προσόντων τῇ ἀγιωτάτῃ ἐπίσκοπῃ, ἵνα μὴ ἀπὸ τῆς πολυετίας εἰς λήθην τὰ τοιαῦτα ἔλθωσιν· τὴ δὲ βασιλεία μου τὴν παράκλησιν καὶ αἴτησιν αὐτῶν εὔμενῶς προσδεξαμένη, τὸν παρόντα χρυσόβουλλον ἐπιχορηγεῖ καὶ ἐπιβραβεύει αὐτοῖς, δι' οὗ προστάσσει καὶ διορίζεται, ἵνα κατέχῃ αὐτὰ καὶ νέμηται μέχρι τοῦ νῦν, καθὼς ἔχει ἀνέκαθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς εἰς ταῦτα δίκαιον, καὶ ἔχῃ⁵⁾ ἀδειαν ποιεῖν εἰς σύστασιν καὶ βελτίωσιν αὐτῶν, καθὼς ἔχει βουλήσεως καὶ δυνάμεως, ἐκδουλεύωσι

¹⁾ Suppl.

²⁾ δεσπόζουσαν Η.

³⁾ Quae uncis inclusimus, suppluvimus.

⁴⁾ ἀναγραφῶν Η.

⁵⁾ ἔχει Η.

δὲ καὶ οἱ τοιοῦτοι χληρικοί, καθὼς εἰσὶ τεταγμένοι εἰς τὴν τοιαύτην ἐπισκοπήν, ἀποδώσωσι δὲ πρὸς αὐτὴν τὸ ἀνῆκον τέλος, δσαὶ ἔχουσιν ὑποτελῆ κτήματα αὐτῆς, καὶ μηδόλως ἀντιτείνοντες εἰς τοῦτο. οὗτον τῇ Ισχύι καὶ δυνάμει τοῦ παρόντος χρυσοβούλλου [λόγου] τῆς βασιλείας μου κατέχῃ μὲν καὶ νέμηται τὰ εἰρημένα ἀπαντά, ὡς ἔχοτε καὶ ἐνέμετο, καθὼς ἀνωτέρω διείληπται, διατηρήται δὲ ταῦτα ἀνώτερα καὶ ἀκαταζήτητα ἀπὸ πασῶν ἐπερχομένων δόσεών τε καὶ ζητήσεων, καὶ οὐδεὶς οὐ μήποτε τῶν ἀπάντων τολμήσῃ χεῖρα ἐπιβάλλειν ἐπ' αὐτοῖς πλεονεκτικὴν καὶ ἀδικού· βούλεται γάρ την βασιλεία μου, ἀνενδηλητα καὶ ἀδιάσπαστα ἀπαντάπασι διατηρεῖσθαι ἀπὸ πασῶν τῶν ἐπερχομένων δημοσιακῶν δόσεών τε καὶ ζητήσεων. ἐπὶ τούτῳ γάρ ἐπεχορηγήθη καὶ ἐπεβραβεύθη εἰς τὴν διαληφθεῖσαν¹⁾ ἀγιωτάτην ἐπισκοπήν. Σταγῶν ὁ παρὸν χρυσόβουλλος [λόγος] τῆς βασιλείας μου, ἀπολυθεὶς κατὰ μήνα μάρτιον τῆς νῦν τρεχούσης τετάρτης ἵνδικτιῶνος τοῦ ἔξακισχιλιοστοῦ δικτακοσιοστοῦ τεσσαρακοστοῦ²⁾ [τετάρτου] ἔτους, ἐν φυλακῇ τὸ ἥμέτερον εὐσεβὲς καὶ θεοπρόβλητον ὑπεσημήνατο κράτος. † Ἀνδρόνικος, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ πιστὸς βασιλεὺς καὶ αὐτοκράτωρ Ρωμαίων, δούλαιος τοῦ Παλαιολόγος.

Exstat depictum in pariete vestibuli ecclesiae episcopalis Calabacae. Editum est in libro: Mission archéologique de Macédoine par Léon Heuzey et H. Daumet. Paris. 1876. Appendix p. 453. Lectionem valde corruptam, ut potuimus, correximus.

XI. 6871—1363, 10. mensis maji, ind. I.

Hieromonachi quidam declarant, genuinas esse reliquias emptas in urbe Constantinopoli a magistro Petro de Pestagali et in occidentem translatas. Elenchus reliquiarum.

† Ο μάγιστρος κύριος Πέτρος ντὲ Πεσταγάλη, δος πρότερον τὴν Ιατρὸς πάτητα κυρίου τοῦ Ἰνοκεντίου σέστου, μετὰ δὲ ταῦτα τοῦ ῥηγὸς τῆς Κύπρου, τοῦ κυρίου Ἰούγου³⁾ ἔκείνου, καταλαβὼν ἐνταῦθα εἰς τὴν Θεοφύλακτον ταύτην καὶ Θεοδόξαστον καὶ Θεομεγάλυντον Κωνσταντινούπολιν ἥγόρασε θεῖα καὶ ἀγια λείψανά τινων ἀγίων, ὡν ἔκαστον τίνος ἔχον ἐστὶν ἀγίου δεδήλωται κάτωθεν ἐν τῷδε τῷ γράμματι διὰ τὸ πληροφορεῖσθαι πάντας τοὺς θεασομένους αὐτὰ καὶ μᾶλιστα τούτων τοὺς μέλλοντας δέξασθαι ταῦτα καὶ κατέχειν, ὡς εἰσιν δύμολιγουμένως καὶ κατὰ ἀλήθειαν ἀγίων. οὗτον καὶ οἱ βλέποντες καὶ καθέξειν αὐτὰ μέλλοντες, καθὰ δῆπου φίλοθεοι καὶ φιλόχριστοι καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὰς ὀφειλομένας τιμὰς ἀποδίδειν ὀφείλοντες τοῖς

1) ἐπ. διαληφθεὶς τὴν ἀγ. Η.

2) Supplevit Η.

3) Hugo IV.

άγίοις, ως αὐτοῦ τοῦ θεοῦ φίλοις, ἀσμένως δεξάσθωσαν τὰ τίμια καὶ ἄγια τούτων αὐτὰ λείψανα, ἢ γῦν ἐπιφέρεται ὁ δηλωθεὶς οὗτος μάγιστρος, κύριος Πέτρος ντὲ Πεσταγάλη, ὁ ἀρχιαπτὸς καὶ προσηκόντως ἀποδιδότωσαν αὐτοῖς τὸ σέβας καὶ τὴν διφειλομένην τιμὴν ἀνενδοιάστως μετὰ ζεούσῃς τῆς πίστεως ὅλοψύχως, ἵνα καὶ τὸν θεὸν ἔξουσιν ἔλεων, τούτου χάριν καὶ εἰς αὐτὸν τὸν θεὸν διαβαίνειν τὴν ἀποδιδομένην παρ' ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων τοῖς ἄγίοις τιμὴν καὶ τούτους αὐτοὺς τοὺς ἄγιους πρεσβευτὰς ὑπὲρ αὐτῶν δὴ τῶν κατεχόντων αὐτὰ τὰ τίμια καὶ ἄγια τούτων λείψανα καὶ τιμώντων, ὡς τὸ εἰκός· μάρτυρες δὲ τούτου οἱ κάτωθεν κατ' ὄνομα δηλωθέντες τιμώτατοι καὶ αἰδεσιμώτατοι Ἱερομόναχοι, πιστωθέν τῇ Ἰδιοχείρῳ ὑπογραφῇ, καὶ τῇ Εἰώθῃ, τούτο παρὰ τοῦ ἀγιωτάτου μου αὐθέντου καὶ δεσπότου τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρκου †.

† Μηνὶ μαΐῳ, δεκάτῃ ἡμέρᾳ, ἱνδικτιῶνος α' τοῦ σωού ἔτους ἀπὸ κτίσεως κόσμου †.

† Ἀπὸ τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου τῆς ἀνατολικῆς τοῦ Χριστοῦ καὶ ἄγιας ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων Γεννάδιος Φρυγίτις †.

Τὰ δεσποτικὰ ἄγια ταῦτα· ἄγιος λίθος ἀπὸ τοῦ ἀγίου δεσποτικοῦ τάφου, ἄγιος σπόλγος, ἄγιος λίθος ἀπὸ τοῦ ἀγίου κίονος, τίμιον καὶ ἄγιον ἔύλον, ἄγιον χῶμα, ἀφ' οὗ τέκου οὖν δὲ τίμιος καὶ ζωοποιὸς σταυρὸς κεχωσμένος, ἀφ' οὗ ἀνήγαγεν αὐτὸν ἡ ἄγια Ἐλένη, ἄγιος ἄρτος· ἄγιον κηρύκον, ἀφ' οὗ ἐφεγγε τῷ δεσπότῃ Χριστῷ συνεστιωμένῳ τοῖς ἄγιοις αὐτοῦ μαθηταῖς καὶ ἀποστόλοις· ἀπὸ τοῦ ἀγίου ἴματίου τοῦ δεσπότου Χριστοῦ· ἔτερος ἄγιος σπόλγος, ἀφ' οὗ ἀπεσπόλγησαν τὸ ἀχραντὸν δεσποτικὸν σῶμα ἀποκαθηλώσαντες αὐτὸν κρεμάμενον ἀπὸ τοῦ σταυροῦ· ἄγιος σπόλγος ἀλλος; δι' οὗ ἐπότισαν τὸν δεσπότην τὸ δέξιον ἀπὸ τοῦ κέντρου τοῦ λογχεύσακτος τὴν ἀχραντὸν πλεύραν τοῦ δεσπότου· ἀπὸ τοῦ ἀγίου λίθου, ἐφ' ᾧ ἐτέθη τὸ ἀχραντὸν δεσποτικὸν σῶμα καθελόντες ἀπὸ τοῦ σταυροῦ· ἀπὸ τοῦ ἀγίου λίθου, ἐφ' οὗ ἐπάτησεν δὲ δεσπότης Χριστὸς ἀναβαίνοντας ἐπὶ τοῦ σταυροῦ· ἔτερος ἄγιος λίθος ἀπὸ τοῦ δρους τοῦ σχιζομένου· ὅδοιπορούσης τῆς παναγίας θεοτόκου μετὰ τοῦ δεσπότου φεύγοντος διὰ τὸν παιδοκτόνον Ἡρώδην καὶ ἀπερχομένου παρὰ τὴν Αἴγυπτον· ἄγιος κάλαμος ἀπὸ τοῦ δοθέντος παρὰ τῶν παιζόντων στρατιωτῶν τῷ δεσπότῃ Χριστῷ· ἀπὸ τῆς ἀγίας σκέπης τῆς ὑπεραγίας θεοτόκου· ἀπὸ τοῦ ἀγίου καὶ τιμίου δεσποτικοῦ αἰματος· ἀπὸ τοῦ ἀγίου λευτιου . . . σπολγίας δὲ δεσπότης τοὺς πόδας τοῦ ἀποστόλου· τὰ δὲ τῶν ἀγίων λείψανα ἄγια ταῦτα· κάρα Γρηγορίου τοῦ θεολόγου· κάρα Λέοντος πάπα· κάρα Σηνοβίου τοῦ ἀγίου· κάρα τοῦ ἀγίου . . . κάρα τοῦ ἀγίου Ἰγνατίου· κάρα τοῦ ἀγίου Σεργίου· κάρα τοῦ ἀγίου . . . κάρα τοῦ ἀγίου ἀποστόλου Ἀνδρέου· λείψανον τοῦ ἀγίου Τιμοθέου.

ἄλλο τοῦ ἀγίου Ἀβραΐου. ἄλλο τοῦ ἀγίου Ἀντίπα. ἄλλο τῆς ὁσίας Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας. ἄλλο τοῦ ἀγίου μάρτυρος Λεοντίου. ἄλλο τοῦ ἀγίου μάρτυρος Θεοδώρου τοῦ Τύρωνος καὶ στρόβιλος τοῦ αὐτοῦ ἀγίου βασι[λέως]¹⁾, ἀφ' ὧν εἶχεν, διε τὸ πάτερ ἡμῶν ἔλεγε. λείψανον τοῦ ἀγίου Στεφάνου. ἄλλο τοῦ ἀγίου Ηαρθενίου. ἄλλο τοῦ ὁσίου Θεοδώρου τοῦ Τριγινᾶ. ἄλλο τοῦ ἀγίου Γρηγορίου τοῦ θεολόγου. ἄλλο τοῦ ἀγίου Πολυεύκτου. ἄλλο τῆς ἀγίας Μαρίνης. ἄλλο τῆς ἀγίας Εὐηημίας. λείψανον τοῦ ἀγίου Ἐλευθερίου. ἄλλο τοῦ ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ. ἔτερον τοῦ ἀγίου Θεοδώρου τοῦ Στρατηλάτου. ἔτερον τοῦ ἀγίου Προκοπίου. ἔτερον τοῦ ἀγίου ἀποστόλου Λουκᾶ. ἔτερον τοῦ ἀγίου ἀποστόλου Τιμοθέου. ἔτερον τοῦ ἀγίου Βασιλείου τοῦ Νέου. ἔτερον τοῦ ἀγίου Παντελεήμονος. ἔτερον τοῦ [ἀγίου] Σπυρίδωνος. ἔτερον τοῦ ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου. ἔτερον πάλιν τοῦ ἀγίου Θεοδώρου τοῦ Στρατηλάτου. ἔτερον τοῦ ἀγίου Ἀνδρέου. ἔτερον τοῦ ἀγίου ἀποστόλου Λουκᾶ. κάρα τοῦ αὐτοῦ. σὶ ἀνωθεν δηλωθέντες ἐν τῷ γράμματι μάρτυρες.

† 'Ο καθηγούμενος τῆς σεβασμίας μονῆς τῆς καλουμένης τοῦ Βάσου, Υάκινθος ιερομόναχος †.

† 'Ο ἐκκλησιάρχης τῆς αὐτῆς σεβασμίας μονῆς, Νεῖλος ιερομόναχος †.

† 'Ο ἐν αὐτῇ τῇ σεβασμίᾳ μονῇ Μελέτιος ιερομόναχος †.

† 'Ο ἐκκλησιάρχης τῆς σεβασμίας μονῆς τοῦ Ἀκαταλήπτου Τερόθεος ιερομόναχος †.

† 'Ο ἐκκλησιάρχης τῆς σεβασμίας μονῆς τῆς Γοργοεπηκόδου Ιωσήφ ιερομόναχος †.

† 'Ο οἰκονόμος τῆς αὐτῆς σεβασμίας μονῆς τῆς Γοργοεπηκόδου Ιωσήφ ιερομόναχος †.

† 'Ο ἀπὸ τῆς σεβασμίας μονῆς τοῦ Βάσου Ἀντώνιος ιερομόναχος †.

† 'Ο ἀπὸ τῆς σεβασμίας μονῆς τοῦ Κυρίζου Διονύσιος ιερομόναχος †.

† 'Ο ἀπὸ τῶν εἰς τὴν βασιλικὴν ιερέων ιερεὺς Μιχαὴλ ὁ Παντεύγενος καὶ Μανουὴλ ιερεὺς ὁ Μεγαλοναύτης †.

Documentum exstat in tabulario capituli ecclesiae metropolitanae Vindobonensis, editumque est cum versione latina in libro: Beschreibung der Metropolitankirche zu St. Stephan in Wien, herausgegeben von einem Priester der erzbischöflichen Kur (Joseph Ogesser) im J. 1779. Wien. Appendix p. 119.

¹⁾ Videtur corrigendum: στρόβιλος τοῦ αὐτοῦ. Άλλο τοῦ ἀγίου Βασιλείου.

XII. 6873—1364, mense decembri, ind. III.

Alexius Comnenus, imperator Trapezuntis, declarat, monasterium Sanctae Deiparae in monte Sumela esse liberum et regium.

† Ἐν δούματι τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἀγίου πνεύματος ἀμήν †.

† Ἀλέξιος, ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ πιστὸς βασιλεὺς καὶ αὐτοκράτωρ πάσης Ἀνατολῆς, Ἱβήρων καὶ Περατείας, δὲ Μέγας Κομνηνός, πᾶσιν, οἷς τὸ παρὸν ἡμῶν εὐσεβὲς ἐπιδείχνυται σιγίλλιον †.

† Εἰ τεῖχος ἄρα ἑαυτοῖς οἱ πολεμίων ἔφοδον ἐνωτιζόμενοι διεγείρουσιν ἀπεριχλόνητον, καὶ τάφρον αφίσιν ἐς ἀποτροπὴν τῶν ἐναντίων ἔχειθεν δρύττουσιν, εἰ δπλα ἔνιοι πολεμητήρια ἐς φυλακὴν σφῶν περιζώγγυνται, καὶ κατὰ παθῶν τινες ἀλεξιτήρια ἐπιτίθενται: φάρμακα, καὶ ἀλλος ἀλλο τὸ βοηθοῦν αὐτῷ ἐκ τῶν ἐνύλων διαχειρίζεται, ἀλλ' οὐχ οὕτως ἡ βασιλεία ἡμῶν· ἀντὶ οὐδενὸς γάρ ταῦτα λογίζεται, καὶ συγολὴν ἐπὶ τούτοις παντάπασι καταψηφίζεται, φθαρτοῖς οὖσι καὶ ἐπικήροις, ἀντὶ δ' ὀχυρώματος ἀρραγοῦς καὶ δπλων μαχίμων καὶ φαρμάκων λασίμων καὶ παντοίας ἀρωγῆς ἀνθρωπίνης τὴν πανύμνητον ἐπικαλεῖται θεόπαιδα, τὴν τὸν λόγον ὑπὲρ λόγον ἀρρήτως ἡμῖν ἐνώσασσαν, καὶ τὸ τῆς σαρκὸς γεῷδες ὑψώσασσαν, καὶ ἡμῖν τὸν θεὸν εὐδιάλλοκτον χριτὴν ἀναδείξασαν· αὐτὴ γάρ φρούριον τυγχάνει ἀνάλωτον καὶ τάφρος καὶ πόλις ἀπολιόρκητος καὶ δπλον κατ' ἔχθρῶν πληκτικὸν καν ταῖς ἀσθενείαις ἀνάρρωσις καὶ ἀπαλλαγὴ παντοίων ἀλγεινῶν τε καὶ συμφορῶν καὶ κινδύνων καὶ περιστάσεων. καὶ τὸ δὲ θαυμαστόν, δι τι καὶ ἐν ταύτῃ τῇ ἐπικήρῳ ζωῇ ἀναζώωσίς τε καὶ βοήθεια καν τῇ μονιμωτέρᾳ καὶ μελλούσῃ ἀνάδοχος τῶν εὐσεβῶν καὶ μεσίτρια, ἡς τὰς δωρεὰς καὶ τὰς ἀντιδόσεις διψήλεις πλουτίσασα ἡ βασιλεία μου, οὐ διαλείπει ἐπαιγοῦσα καὶ εὐγαριστοῦσα τὸ ταύτης δεδοξασμένον καὶ σωτήριον δνομα. εἰ δὲ καὶ ἀντιμετρεῖν βουληθείημεν, ἀνθ' ὃν αὕτη ἡμῖν ἐπεμέτρησεν, ἐν τ' ἐκστρατείαις κατ' ἥπειρον ἀμα καὶ θάλατταν, ἐν τε ἔυμφοραῖς τε καὶ περιστάσεσι καὶ λοιπαῖς συναναστροφαῖς, αἵς ὑπέσταμεν, ἀφ' οὐ¹⁾ ἐκ τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων διεπλωίσθημεν τῶν ὥδε, καὶ τὴν βασιλείου ταύτην καὶ προπατορικὴν εἰλήφαμεν²⁾ ἀρχὴν, τί ἀν τις εἶποι ἡ ἀνταποδοίη τῇ λόγῳ ἔυγγράφειν ἱστορικῷ δυνήσεται, καν δῆτην αὐτὴν τὴν καθ' ἡμᾶς ἀνελίσῃ γραφήν; τινιν καὶ μὴ ἔχουσα [ἡ βασιλεία μου]³⁾ ἐς τοσοῦτον ἀγείκαστον πέλαγος τῶν ταύτης θαυμασίων ὅραν, ἡ ἐς τηλίκον οὐράνιον καὶ ἔναστρον λειμῶνα

¹⁾ ἦ; F.

²⁾ ὑπέστην — διεπλωίσθην — εἴληφεν F.

³⁾ Supplevit.

ἀποσκοπεῖν δεῖν ἔγνω¹⁾) τιμᾶν σιωπῆς ή τὰς δυναστείας αὐτῆς ἀριθμεῖν. μικρὸς δέ τινα ἀφοσιωῦσθαι προθυμεῖται, ἀφ' ὧν ή δλβιόδωρος αὕτη ήμεν παρέσχε καὶ τεταμίευκεν, εἰδυέτερος, ώς οὐ τῇ ἀξίᾳ τοῦ διδομένου, τῇ δὲ διαθέσει καὶ προθυμίᾳ τοῦ καρποφοροῦντος μετρεῖ θεὸς τὴν ἐπίδοσιν. ἐπεὶ δὲ πόθιν ἐγκάρδιον κέκτηται ή βασιλεία μου ἐς τὴν πανύμνητον ταύτην καὶ κυριώνυμον θεοτόκον, τὴν ἐγκοσμίως μὲν καὶ ὑπερκοσμίως ἔξυμνον μέγην, ἐν δὲ τῷ τοῦ Μέλα δρει ἔξογως σεμνονομένην, τὴν πολλάκις καὶ διαπύρως ἀνιστάσα προσεκύνησε τὴν τεύτης ψυχοσώτηρα ἀσπασμένη εἰκόναν, καὶ τὸ τῆς μονῆς περίπουστον πατήσασα δάπεδον, καὶ τὴν θέσιν τοῦ τόπου ώς ψυχωφελῆ καὶ ἀξιοθέατον ἐκθύμιως ποθήσασα, κατὰ νοῦν ἔσχε μικράν τινα, ώς διν προσῆκον, ἀντίδοσιν ἐκ προαιρέσεως ποιῆσαι, καὶ τὰ προσανατεθέντα ἐπικυρῶσαι, καὶ τοὺς εἰσερχομένους καὶ ἐπηρεάζοντας ἐν τῇ παροίκῳ²⁾ αὐτῆς κατοχῆ, πόρων ἀπελαύνειν καὶ ἀποσοβεῖν, καθ' ἄλλη καὶ δὲν αὐτῇ τὴν σήμερον τὴν προστασίαν ἀνεζωσμένος τιμώτατος καθηγούμενος, κύρος Γαλακτίων Ιερομόναχος, μετὰ τῶν πέρι αὐτὸν ιερομονάχων καὶ μοναχῶν πρεσβείαν πολλάκις πεποίηκεν. διθεν καὶ ἅμα μέν, διά τε τὸ ταύτης ὑψηλὸν καὶ μετέωρον³⁾ καὶ ὄντως βασιλικόν τε καὶ δεσποτικὸν καὶ καινότατον ἀκουομα, ἅμα δὲ καὶ διὰ τὴν ἐπίμονον τῶν τοιούτων ἀσκητῶν καὶ εὐλαβῶν ἀνδρῶν δέησιν, τὸν παρόντα αὐτῆς ή βασιλεία μου ἀπολύει λόγον χρυσόβουλον, ὥσπερ τι ἐδραίωμα ὀχυρώτατον ή τεῖχος ἀπερικλόνητον, ώς ἂν τῇ Ισχύ τούτου καὶ ἐμφανείᾳ προηγουμένως μὲν ή τοιαύτη μονή ἐλευθέρα τηρηθήσεται καὶ ἀκαταδούλωτος, αὐτοδέσποτός τε καὶ αὐτεξόδιος, καὶ μή τινι ὑποκειμένη βασιλικῷ λειτουργήματι, η ὑπάρχῃ δεδουλωμένη ὑπό τινος, ἀλλὰ παρὰ τῆς βασιλείας μου τηρηθήσεται καὶ διοικηθήσεται κατὰ πᾶσαν αὐτῆς ὑπόθεσιν καὶ διένεξιν· ἔπειτα καὶ ἀδιάσειστον καὶ ἀμεταποίητον σχοῖνη τὸ κύρος καὶ τὴν νομήν ἐπὶ πᾶσι τοῖς προσανατεθειμένοις αὐτῇ γονικοῖς κτήμασι καὶ παροίκοις παρὰ τῶν ἀσιδίμων καὶ μακαριστῶν βασιλέων, τῶν γονέων καὶ γενυγητώρων τῆς βασιλείας μου, τῶν Μεγάλων Κομνηνῶν ἐκείνων, ήγουν ἐν τῷ βάνδῳ Γημωρᾶς καὶ ταῖς στάσεσι, τοῦ τε Κοσμᾶ τῶν Ἀλεξαντίων καὶ ἐν ἑτέροις ἀλλαχοῦ, τὰ δικασθήποτε διαφέροντα αὐτῇ γονικὰ κτήματα, εὐλόγῳ αἰτίᾳ καὶ προφάσει, ἀγοραστικῇ δηλούντι καὶ δωρεαστικῇ παρὰ τοῦ ἀσιδίμου πατρός μου, κύρος Βασιλείου τοῦ Μεγάλου Κομνηνοῦ. ἐν τῇ στάσει τῶν Μοχλάντων τὰ Τζαγιανέσια, τὰ Πιτζελέσια καὶ Κοντητέσια, καὶ τὰ εἰς τὰ Πυργοθέσια ἐν τῇ Διοχαινῇ, Ἀλετζέσια καὶ Βουεζικέσια, ἀμφότερα παρὰ τοῦ βασιλέως καὶ πατρὸς μου δωρηθέντα. αὐθις ἐν τῇ στάσει τῶν Μοχλάντων τὴν τοῦ Σωκάνου ἐκείνου γονικείαν, σὺν τῇ τοῦ ἀνεψιου

¹⁾ ἔγώ F. ²⁾ παροικική? ³⁾ μεταίωρον F.

αὐτοῦ Γεωργίου Ἱερέως, οὐν ἀνέθετο ἐν αὐτῷ ἡ βασιλεία μου δωρεακτικῶς. ἐν τῷ χωρίῳ Χαρᾶς τὰ γονικὰ κτήματα, ἀτινα προκατέχει ἡ μονὴ, καὶ νέμεται διὰ προσταγμάτων βασιλικῶν, τοῦ τε ἀοιδόμου βασιλέως κύρῳ Ἰωάννου τοῦ Μεγάλου Κομνηνοῦ ἔκεινου, τοῦ προπάππου μου, καὶ τῆς ἀοιδόμου δεσποίνης τῆς προμάρμης μου, καρίας Εὐδοκίας Παλαιολογίνας τῆς πορφυρογεννήτου, καὶ τὰ ἐκεῖσε συνήθη βασιλικά. ἐν τῷ χωρίῳ Κιντζικερᾶς τὴν ἀγοραστικὴν γονικείαν τοῦ μεγάλου δουκὸς Ἰωάννου ἔκεινου τοῦ Ευνούχου, οὐν ἀπεχαρίσατο ἡ βασιλεία μου πρὸς τὴν τοιαύτην μονὴν, φυγικῆς αὐτῆς σωτηρίας ἔνεκεν. ἐν τῷ βάνδῳ Γημαρᾶς Χαλδογεώργιον τὸν Βίγχην, Βασιλείου τὸν Καρούχην σὺν τῷ ἀδελφῷ καὶ ἐξαδέλφῳ, ἀπεχαρίσθη, καὶ ἀπὸ τοῦ καπαλίου τῆς Δουβερᾶς ἀσπρα διακόσια, καὶ πάλιν ἀπ' αὐτοῦ τοῦ καπαλίου ἔτερα ἀσπρα τριακόσια πρὸς τὴν τοῦ κάστρου φύλαξιν. ἐπεγκελεύεται δὲ ἡ βασιλεία μου διὰ τοῦ παρόντος χρυσοβούλλου λόγου αὐτῆς, ἵνα δοσε μὲν γονικὰ προσήλθοσαν τῇ εἰρημένῃ μονῇ, ὑδρομυλικὰ ἐργαστήρια, τόποι ἀκίνητοι, οἰκήματά τε καὶ δοπητανάκια καὶ ἄλλοια τοιαῦτα ὑποστατικὰ ἔκ τε χρυσοβούλλων καὶ λοιπῶν προσταγμάτων βασιλικῶν, ἔκ τε φιλοχρίστων ἀνδρῶν χαριστικῶν τε ἀμα καὶ λεγχτευτικῶν ἐγγράφων οὐ καὶ ἐξ ἴδιων ἀγοράσεων τε καὶ προσενέξεων αὐτῆς, ναὶ μὴν καὶ διὰ ἀναγραφικῶν ἐκτοιχείων, ἐν οἷς βάνδεσι καὶ χωρίοις καὶ στάσεσι διάκεινται, καὶ ναὶ ἐν τῷ παρόντι χρυσοβούλλῳ τῆς βασιλείας μου ῥῆτῶς οὐκ ἐγράφησαν, ἀλλ' οὖν τῇ δυνάμει τούτου καὶ ἐμφανείᾳ κατέχῃ καὶ ταῦτα ἡ μονὴ, ὡς ἦδια αὐτῆς γονικὰ κτήματα, ἀκωλύτως πάντη καὶ ἀδιασείστως κατὰ τὰς περιλήψεις τῶν προσόντων αὐτῇ γαρτίων δικαιωμάτων καὶ σιγιλλίων δμοῦ. ἐπεὶ δὲ τὸ χωρίον ἡ Δουβερᾶ μετὰ τῶν ἐν αὐτῇ προσκαθημένων παροίκων καὶ γονικαρίων, ἀλλὰ δὴ καὶ οἱ εἰς τοῦ Κουσπιδίου εύρισκόμενοι καὶ πέριξ δμοῦ ἀνετέθησαν εἰς παροικίαν καὶ διακράτησιν ταύτης τῆς μονῆς τῆς Σουμελᾶς παρὰ τοῦ Ιμαήστου βασιλέως, τοῦ πάππου μου, κύρῳ Ἀλεξίου τοῦ Μεγάλου Κομνηνοῦ, ἀκαταζήτητοι πάντη καὶ ἐλεύθεροι διὰ χρυσοβούλλου προσχυνητοῦ τοῦ κράτους αὐτοῦ καὶ ἔκτοτε μέχρι τοῦ νῦν, καὶρὸν πρὸς καὶρὸν ἀδείας δραξάμενοι οἱ ἐνεργοῦντες τὰ τῆς χώρας Ματζουκάων φορολογήματά τε καὶ λοιπὰ δημοσιακὰ ζητήματα, τὰ τοῦ χρυσοβούλλου παρ' οὐδὲν θέμενοι, εἰσῆλθον ὥσπερ τινὲς θῆρες ἄγριοι, καὶ οἱ μὲν ἐλυμαίνοντο τούτους καὶ ἐπηρέαζον κατά τε κρίσιν καὶ ἀγγαρίαν ἄκαρον καὶ δυναστικὴν συζήτησιν, οἱ δὲ διαγωρίζοντες τῆς παροικίας προεξένουν τούτους ἄργουσι καὶ δυνάσταις καὶ λοιποῖς τισιν, σὺ καλὸν ἡγήθη τοῦτο τῇ βασιλείᾳ μου, οὐδὲν εὔλογον. Ζιὸν καὶ βουλομένη τοὺς ἀρπαγέντας ἀφοσιῶσαι καὶ αὐθίς αὐτῇ, τοῖς τε λοιποῖς ἀπαλλαγὴν διοῦνται καὶ ἐλευθερίαν ἔκ τῶν συνεχῶν ἐπιγρειῶν καὶ ἐνοχλήσεων, ὣν κατετρύχοντο πρίν, καὶ ποιεῖν πάντας δμοῦ τοὺς τε καθαρ-

παγέντας, τούς τε προσνατεθέντας, καὶ αὐτοὺς δή, οὓς κατὰ καιρὸν ἐδωρήσατο
ἡ βασιλεία μου, ἥδη θεσπίζει τὸ γαλήνιον αὐτῆς χρήτος, καὶ διορίζεται φανερῶς,
ώς ἂν ὑποκέηται καὶ αὖθις τὸ τοιοῦτον χωρίον ἡ Δουβερά, [τὸ]¹⁾ τοῦ Κουσπιδίου,
ἢ Κόρους, καὶ δ Ἀγιος Κωνσταντίνος μετὰ τῶν μελλογραφησομένων παροίκων,
καὶ τὰ ἀλληλέγγυα καὶ προνοιαστικὰ δίκαια, ὡς τ’ ἀπ’ ἀρχῆς, ὑπὸ τῇ ἐπικρατείᾳ
καὶ ἔξουσίᾳ καὶ κυριότητι τῆς εἰρημένης μονῆς τῆς Σουμελᾶς, κατὰ τὸ ἀδιάσειστον
καὶ ἀνενόχλητον, καὶ ἐναποστραφήσονται σὶ καθαρπαγέντες ἐς αὐτήν, χωρὶς τῆς
τυχούσῃς ἀποκρατήσεως, καὶ μήτε τολμήσῃ [τις]²⁾ καὶ πάλιν καθαρπάζειν ἐκ
τούτων τινὰ χάριν τῆς οἰασοῦν ἀφορμῆς, μηδὲ ἐκ τῶν ἐνεργητῶν καὶ δουκῶν καὶ
πριμικηρίων καὶ λοιπῶν ἐν τοῖς μετέπειτα καιροῖς πρακτόρων καὶ κατεπάνω³⁾
τῆς χώρας μου τῶν τὰς ἐνεργείας αὐτῆς ποιούμενων καὶ⁴⁾ βῆμα ποδὸς τολμήσῃ
ἐμβαλεῖν ἐντὸς τῶν δικαίων, καὶ παροίκων τῆς μονῆς, χάριν χρίσεως ἢ ἀπαιτή-
σεως ἢ ἐνεργείας τιγδὸς καὶ συζητήσεως, ἀλλὰ δικαίῳ τῆς βασιλείας μου παρὰ
τοῦ μέρους τῆς μονῆς ὅφελουσι χρίνεσθαι καὶ ἀπαιτεῖσθαι καὶ διεξάγεσθαι. εἰσὶ⁵⁾
δὲ οἱ πάροικοι οὗτοι· α' Ἰωάννης ὁ Τζεύσης. β' ὁ Σαλαφούντης. γ' ὁ Ζεέτης.
δ' ὁ Ἐλαφᾶς. ε' ὁ Πιτζάρης. σ' ὁ Τζαμᾶς. ζ' ὁ Κούκουρος. η' οἱ Ζευλάνται.
θ' ὁ Τζερτέβης. ι' ὁ Λαυδός. ια' ὁ παπᾶς Παῦλος. ιβ' ὁ Κοσσύφης. ιγ' ὁ Μάζηλας.
ιδ' ὁ Σκύβρος. ιε' ὁ Μαζραίας. ις' ὁ Ρωμανός. ιζ' ὁ Γουλζάπης. ιη' ὁ Καραβᾶς.
ιθ' ὁ Ποδάρης. κ' ὁ Κόγκας. κα' ὁ παπᾶς Μάπας. κβ' ὁ Δριψώκαλλος. κγ' ὁ
Πελαμίδης. κδ' Θεοδωρίνος ὁ Χαζούρης. κε' Κωνσταντίνος ὁ Χαζούρης. κξ' Ἰω-
άννης ὁ Μαΐστωρ. κζ' [δ] παπᾶ Αὐφουζένης ὁ Ζευλινᾶς. κη' Γεώργιος ὁ Χαλα-
μᾶνος. κθ' ὁ Χαβραίας. λ' [δ] παπᾶ Κωνσταντίνος ὁ Κοντός. λα' ὁ Χαλδο-
γεώργιος. λβ' ὁ Χαζούρης. λγ' ὁ Δόμνος σὺν τῷ Συμενῷ. λδ' Σάββας ὁ Μαχρός.
λε' Ἰωάννης ὁ Ψωμᾶς. λς' Κωνσταντίνος ὁ Μασκούθης. λζ' ὁ Χαλαμᾶνος. λη' ὁ
Χουμαίας. λθ' ἀπὸ τὰ Κούτουλα Κωνσταντίνος ὁ Θεόπεμπτος. μ' ώσαύτως καὶ
ἐν τῇ Κομιερᾷ τῆς εἰς Κουταλοῦ οἰκίας τοῦ Χατζῆ ιερέως, ἥτοι ὁ Χρύσανθος,
οἵτινες καὶ ἔξχουσσευθήσονται ἐκ πάντων τῶν κατὰ χώραν ἐπερχομένων βασι-
λικῶν φορολογημάτων καὶ ἀπαιτήσεων νῦν τε ὄντων καὶ ἐς ὕστερον ἐπινοηθη-
σομένων, μεγάλων τε καὶ μικρῶν, καὶ ἀπ’ αὐτῶν δὴ τῶν δουκικῶν⁵⁾ χρίσεων
καὶ ἐνεργειῶν καὶ λοιπῶν πρακτορικῶν καὶ κατεπανικῶν⁶⁾ ἐπιγρειῶν, καὶ ἀπαι-
τητικῶν ζητημάτων, καὶ ἀλλοίων τοιούτων διασείσεων, κατὰ τὸ καθόλου τῆς ἔξ-
κουσίας κεφάλαιον, μόνα δέ, ἵνα τελέσωσιν εἰς τὸ βεστιάριον τῆς βασιλείας

¹⁾ Supplevimus. ²⁾ Supplevimus. ³⁾ καπετάνων F. ⁴⁾ κἄν F. ⁵⁾ δου-

κῶν F. ⁶⁾ καπετανικῶν F.

μου διὰ δύο τοῦ ἔτους καταβαλῶν, δσα δῆτα κατετέθησαν καπαλικῶς παρὰ τῶν ἀρχόντων καὶ ἐξιωτῶν αὐτῆς, καὶ οὐ πλέον. καὶ ἐάν τινες ἐπέκεινα τῶν εἰρημένων παροίκων Ἐλθωσιν ἀλλαχόθεν ἀνεπίγυνωστοι τοῦ βασιλικοῦ καταστήου, καὶ προσκαθῆσονται. ἐν τοῖς τόποις τῆς μονῆς, καὶ αὐτοὶ τὸν δμοιον ἐξκουσευθῆσονται τρόπον, καὶ ἐντὸς τοῦ τεταγμένου καταγραφῶσι καπαλίου. ἔτι ἐπεγχελεύεται ἡ βασιλεία μου, ὡς ἂν δοσὶ ἐκ τῶν ἀπηριθμημένων παροίκων τῆς μονῆς τῷ εἰς βασιλικὰ ἀκρόστιχα προσκαθημένων ἢ κάν τοῖς ἴδιοις γονικοῖς γονικαργικῶς εὑρισκομένων, τύχωσιν ἀποβιώναι ἀκληρονόμητοι, ἐντεῦθεν τὰ διαφέροντα αὐτοῖς γονικὰ πρὸς τὴν μόνην ἐπανέλθωσιν ἀνευ τῆς οἰασοῦν προφάσεως. ἐπεὶ δὲ τὸ κάστρον τὸ εἰς τὸ γῆγιασμένον δρος καὶ σπήλαιον τοῦ Μέλα δέεται φυλάξεως ἵκανης διὰ τοὺς ἐγθρωδῶς διακειμένους ἡμῖν Ἀγχορηγούς, διορίζεται ἡ βασιλεία μου πρὸς τὸν κατὰ καιροὺς καθηγούμενον, καὶ τοὺς ἀσκητάς, ἵνα ἀποτάξωσιν ἐκ τῶν εἰρημένων παροίκων, οἷους ἔχωσι χρειττοτέρους καὶ εἰδήμονας, ὅπως δι' αὐτῶν ἐπιμελεστάτη, καὶ προσεκτικὴ γένηται ἡ τοῦ κάστρου φύλαξις καὶ συντήρησις. καὶ ταῦτα μὲν ἥδη διωρίσατο ἡ βασιλεία μου, ἀτινα πάγια καὶ ἀρραγῆ καὶ ἀπαρασάλευτα τηρήθησεται παρὰ τῶν πατέων καὶ κληρονόμων καὶ διαδόχων αὐτῆς, καὶ παρὰ πάντων ἀρχόντων, πεφαλάδων καὶ ἐνεργητῶν δμοῦ, δοτὶ; δὲ τῶν ἀπάντων βουληθῆ παρασάλευσαι ἐκ τούτων [τι] ἔως μιᾶς κεραίας καὶ μόνης, ἢ ἀθετῆσαι [τι]¹⁾ ἐκ τῶν ἀναγραφέντων μερικῶς ἢ καθόλου, οἵος ἀν καὶ ἦ, αὐτὴν μὲν τὴν θεοτόκον ἔτι ἀντίμαχον ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως, τὰς δὲ ἀράς καὶ ἀγανακτήσεις κληρονομήσῃ τῶν ἀγίων πατέρων καὶ τῶν ἀοιδέμων βασιλέων, ἀλλὰ δὴ καὶ ὡς ἀπιστος τῆς βασιλείας μου καὶ λογισθῆσεται καὶ παιδευθῆσεται τῇ ἐμφανείᾳ τοῦ παρόντος χρυσοβούλλου λόγου τῆς βασιλείας μου, ἐν ὧ καὶ τὸ ταύτης εὐσεβὲς καὶ θεοπρόβλητον χράτος τὰ συνήθη συνήθως ἐπεσημήνατο, μηνὶ δεκεμβρίῳ τῆς γ' ἰνδικτιῶνος τοῦ σωογ' ἔτους †.

† Ἀλέξιος, ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ πιστὸς βασιλεὺς καὶ αὐτοκράτωρ πάσης Ἀνατολῆς, Ἰβήρων καὶ Περατείας, ὁ Μέγας Κομνηνός †.

Archet. asservatur in tabulario monasterii, inspectum a Ph. Fallmerayer. Scriptum est in charta serica et ornatum imaginibus imperatoris et imperatricis cum diademate in capite, vestibus variegatis et gemmis. Aureae bullae desunt. Edidit Ph. Fallmerayer in Abhandlungen der III. Cl. der k. bayerischen Akademie der Wissenschaften Band III. 1841 p. 92 e libro, cui titulus: Ἡ θεῖα καὶ ἱερὰ ἀκολουθία τῶν δσίων καὶ θεοφόρων πατέρων ἡμῶν Βαρνάβα καὶ Σωφρονίου τῶν

¹⁾ ἀθετῆσαι F.

εξ Ἀθηνῶν καὶ τοῦ Ἱεροῦ Χριστοφόρου, τῶν ἐν Μελᾷ ὅρει ἀσκησάντων, ψαλλομένη
τῇ δεκάτῃ δύγδῃ τοῦ αὐγούστου μηνὸς καὶ ἐν τῷ καιρῷ τῶν φθιροποιῶν ἀχρίδων,
συντεθεῖσα μὲν παρὰ τοῦ σοφωτάτου διδασκάλου χυρίου Νεοφύτου, Ἱεροδιακόνου
Πελοποννησίου τοῦ Καυσοκαλυβίτου, εἰς ἑλληνικὴν διάλεκτον, τύποις δὲ πρῶτον
ἐκδοθεῖσαι ἦγουμενεύοντος τοῦ πανοσιωτάτου καὶ σεβασμιωτάτου πατρὸς ἀγίου καθη-
γουμένου τῆς ἐν τῷ Μελᾷ ὅρει κειμένης Ἱερᾶς, σεβασμίας, βασιλικῆς τε καὶ
πατριαρχικῆς μεγίστης μονῆς τῆς ὑπεραγίας θεοτόκου Παναγίας τοῦ Σουμελᾶ
χυρίου Χριστοφόρου καὶ ἀγίου σκευοφύλακα χυρίου Δαχιανοῦ, ἐμμελεῖ δὲ καὶ
σπουδῆ καὶ συνδρομῆ τοῦ ἐκ τῆς αὐτῆς μονῆς Παρθενίου ἀρχιψανδρίτου Τραπε-
ζουντίου τοῦ Μεταξούλου, παρ' οὖν συντεθεῖσα καὶ ἡ ἐν συνόψει ἴστορίᾳ τοῦ βασι-
λείου τῆς περιφήμου Τραπεζούντος. Ἐν Λειψίᾳ τῆς Σαξονίας ἐν ἔτει ,αφοε'.

XIII. [6988—1480], mense ianuario, ind. XIII.

*Patriarcha Maximus III. rogat ducem Venetorum Ioannem Mocenigum, ut protegat
ecclesiam graecam in dominis transmarinis rei publicae concedatque, ut quaerant
in eis eleemosynas.*

Τῷ μεγαλοπρεπεστάτῳ, ἐπιφανεστάτῳ, ἐκλαμπροτάτῳ δουκὶ τῆς Βενε-
τίας, ἐπιτρόπῳ τῶν πενήτων, χυρίῳ κατὰ¹⁾ πάντα ἀριστῷ²⁾.

† Μεγαλοπρεπέστατε, ἐπιφανέστατε, ἐκλαμπρότατε δοὺξ Βενετίας, ἐπίτροπε
τῶν πενήτων, χάριν, εἰρήνην, ὑγείαν ψυχῆς, ῥῶσιν σώματος, νίκας κατ' ἐγθρῶν
καὶ πᾶν ἀγαθὸν εὔχεται τῇ μετριότητες ἡμῶν τῇ ἐκλαμπροτάτῃ σου αὐθεντίᾳ. ὁ
κύριος ἡμῶν καὶ θεός, ὁ τῆς σωτηρίας ἡμῶν ἀρχηγὸς καὶ τελειωτής Ἰησοῦς, ὁ
τὴν ἄφατον συγκατάβασιν καὶ οἰκονομίαν ποιήσας καὶ κατελθὼν ἐκ τῶν οὐρανῶν
ἀμεταβάτως (ποῦ γὰρ ἂν ἡ πῶς μεταβαίη ὁ πανταχοῦ ἐνουσίως καὶ σαρκωθεὶς
ἐκ τῆς ἀειπαρθένου Μαρίας ἀμεταβλήτως, καὶ παλαιάς ἀνθρωπίνως, καὶ νυκτίσας
τὸν ἀρχέκακον³⁾ δαίμονα, ἵν' ἡμᾶς αὐτοῦ νίκητὰς ἀναδείξῃ, τοὺς πρότερον ὑπ'
αὐτοῦ καὶ ἀπατηθέντας καὶ δουλωθέντας;) οὗτος τοίνυν, ὁ τὴν ἐλευθερίαν ἡμῖν
γαρισάμενος διὰ τῆς ἀρρήτου οἰκονομίας, ὁ τὸν ἡμέτερον γοῦν⁴⁾ θεὶς εἰς αὐτὴν
τὴν ἀληθείαν, οὐ χωρὶς οὐκ ἀν επιτυχῆς ἐγένετο ποτε τῆς ἀληθείας ὁ ἡμέτερος
γοῦς, τῇ δὴ τελειώτης ἐστὶ τοῦ γοῦ⁵⁾, ὁ λόγοις καὶ ἔργοις καθυποδεῖξας τὴν εἰς
σωτηρίαν καὶ αὐτὸν [τὸν]⁶⁾ οὐρανὸν φέρουσαν ὄδόν, καὶ πάντα ποιήσας καὶ παθῶν

¹⁾ καὶ Th. ²⁾ In parte exteriori epistolae scriptum manu cancellarii graeci.

³⁾ ἀρχέκακον Th. ⁴⁾ γοῦν mscr. ⁵⁾ γοός mscr. ⁶⁾ Supplevimus.